

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

ДАНИЛЕВИЧ Вероніка Олександрівна
(студент групи ПВ-6)

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

МАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА:
ЇХ СТАН ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)

Допущено до захисту
протокол № 5
від 03.06.2024
зав. кафедри менеджменту,
бізнесу та маркетингових
технологій
д.е.н., проф. Остапчук Т.П.

Керівник роботи:
д.е.н., проф. Мороз Ю.Ю.

Рецензент
д.е.н., доц. Добислюк А.В.

Житомир, 2024

Анотація

Данилевич В.О. Матеріальні ресурси підприємства: їх стан та ефективність використання – Рукопис.

Бакалаврська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2024.

У бакалаврській кваліфікаційній роботі розглянуто особливості використання матеріальних ресурсів підприємства та визначено напрями удосконалення відповідного процесу.

Ключові слова: матеріальні ресурси, підприємство, оборотні активи, необоротні активи, запаси, сировина і матеріали, готова продукція.

Annotation

Danylevich V.O. Material resources of the enterprise: their condition and efficiency of use. – Manuscript.

The bachelor's qualification work is submitted for the Bachelor's degree, field of knowledge 07 "Management and administration" of specialty 076 "Entrepreneurship, trade and stock exchange activity". - Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2024.

The bachelor's qualification work examines the peculiarities of enterprise's current use of material resources and defines the ways of improvement of corresponding process.

Keywords: material resources, enterprise, current assets, non-current assets, stocks, raw materials, products.

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	3
<i>Розділ 1. Теоретичні основи управління матеріальними ресурсами підприємства.....</i>	6
1.1. Поняття та види матеріальних ресурсів підприємства.....	6
1.2. Система управління матеріальними ресурсами підприємства.....	13
1.3. Методичні засади оцінки ефективності формування та використання матеріальних ресурсів підприємства.....	20
1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління матеріальними ресурсами підприємства.....	25
Висновки до розділу 1.....	30
<i>Розділ 2. Аналітична оцінка стану та напрями удосконалення управління матеріальними ресурсами ТОВ «АБМ Рециклінг».....</i>	31
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	31
2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «АБМ Рециклінг».....	42
2.3. Оцінка системи управління матеріальними ресурсами підприємства....	50
2.4. Напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.....	59
Висновки до розділу 2	68
<i>Висновки</i>	70
<i>Список використаних джерел</i>	73
<i>Додатки.....</i>	79

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Будь-яке підприємство потребує використання різних видів ресурсів для забезпечення господарської діяльності. При цьому одними з ключових для забезпечення ефективності основної діяльності підприємства є матеріальні ресурси, адже вони є одним з основних елементів для забезпечення безперервного виробничого процесу.

Через обмеженість ресурсів у сучасних умовах ведення бізнесу раціональне управління матеріальними ресурсами дозволяє сформувати додаткові конкурентні переваги на ринку та забезпечити ефективну виробничу діяльність. Результатом ефективного управління матеріальними ресурсами може стати зменшення собівартості продукції та підвищення її якості, що є одним з основних факторів можливого зростання доходів та прибутку підприємства. Також раціональне налагодження руху запасів та сировини у виробничому процесі забезпечить зменшення простоїв обладнання, мінімізує за можливості витрати часу на кожен операційний виробничий процес. Тож раціональне управління матеріальними ресурсами формує реальні передумови для забезпечення фінансово-економічного розвитку.

Актуальність управління матеріальними ресурсами підприємства та підвищення їх ефективності досліджувалося значною кількістю вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Багрій К.Л., Бутинець Ф.Ф., Волошина С.В., Гарасим П.М., Дідоренко Т.В., Задорожний З.В., Костюк В.О., Лобода М.П., Мазур К.В., Пушкар М.С., Рибалко О.М., Сопко В.В., Стаханова В.Н., Талах Т.А., Ткаченко Н.М., Чумаченко М.Г., Шаповалова Н.П. та інші. Проте, попри значну кількість проведених досліджень, питання ефективного управління матеріальними ресурсами залишається актуальним в економічному середовищі діяльності підприємства.

Зазначене вище обумовило вибір теми бакалаврської кваліфікаційної роботи, постановку мети та завдань. Обрана тема повністю відповідає проблемам напряду підготовки за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є узагальнення та подальший розвиток теоретико-методичних засад використання матеріальних ресурсів підприємства, а також визначення резервів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «АБМ Рециклінг».

Поставлена мета обумовила вирішення наступних **завдань**:

- сформуванати економічний зміст поняття матеріальні ресурси та визначити їх види;
- дослідити систему управління матеріальними ресурсами на підприємстві;
- обґрунтувати методичні засади оцінки ефективності формування та використання матеріальних ресурсів підприємства;
- визначити нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління матеріальними ресурсами підприємства;
- сформуванати організаційно-економічну характеристику підприємства;
- здійснити діагностику фінансово-економічного стану ТОВ «АБМ Рециклінг»;
- оцінити систему управління матеріальними ресурсами на підприємстві;
- визначити основні напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «АБМ Рециклінг».

Об’єктом дослідження у бакалаврській кваліфікаційній роботі виступає процеси формування та використання матеріальних ресурсів підприємства, **предметом** – теоретичні, методичні та прикладні засади підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

Методи дослідження. При написанні бакалаврської кваліфікаційної роботи для формування структурованого дослідження та написання висновків було використано системно-структурний підхід. Метод теоретичного узагальнення було використано з метою визначення сутності матеріальних ресурсів та їх видів. Для групування різних видів матеріальних ресурсів за спільними ознаками було застосовано метод класифікації. Для вивчення та аналізу різних джерел інформації про матеріальні ресурси, їх формування та використання було застосовано монографічний метод. При проведенні розрахунків та визначення особливостей

діяльності досліджуваного підприємства застосовувалися методи порівняння, аналізу, синтезу, а для фіксації результатів розрахунків та порівняльного аналізу було використано графічні та табличні методи. Для формування висновків з проведеного дослідження були використані методи синтезу та узагальнення.

Інформаційною базою дослідження стали наукові фахові, навчальні та методичні публікації провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, чинне законодавство України, статистичні дані, дані фінансової та управлінської звітності досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у обґрунтуванні резервів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства. Визначено економічний ефект від впровадження в реалізацію запропонованих заходів.

Структура та обсяг бакалаврської кваліфікаційної роботи. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 72 сторінках друкованого тексту. Робота містить 20 таблиць та 7 рисунків. Список використаних джерел налічує 63 найменування. Робота містить 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та види матеріальних ресурсів підприємства

Для забезпечення постійного ефективного розвитку кожне підприємство обов'язково залучає різні ресурси у власну діяльність. Раціональність використання ресурсів буде впливати на конкурентоспроможність, позиції підприємства на ринку, цінову політику, якість продукції. Однією з основних особливостей ресурсів є те, що частина з них являється відтворювальною, а частина ні. Така особливості прямо впливають на ощадливе та виважене їх використання [5, с. 104].

Ресурси підприємства можуть бути різними та брати участь в різних сферах діяльності підприємства. Класифікація ресурсів підприємства наведено на рис. 1.1.

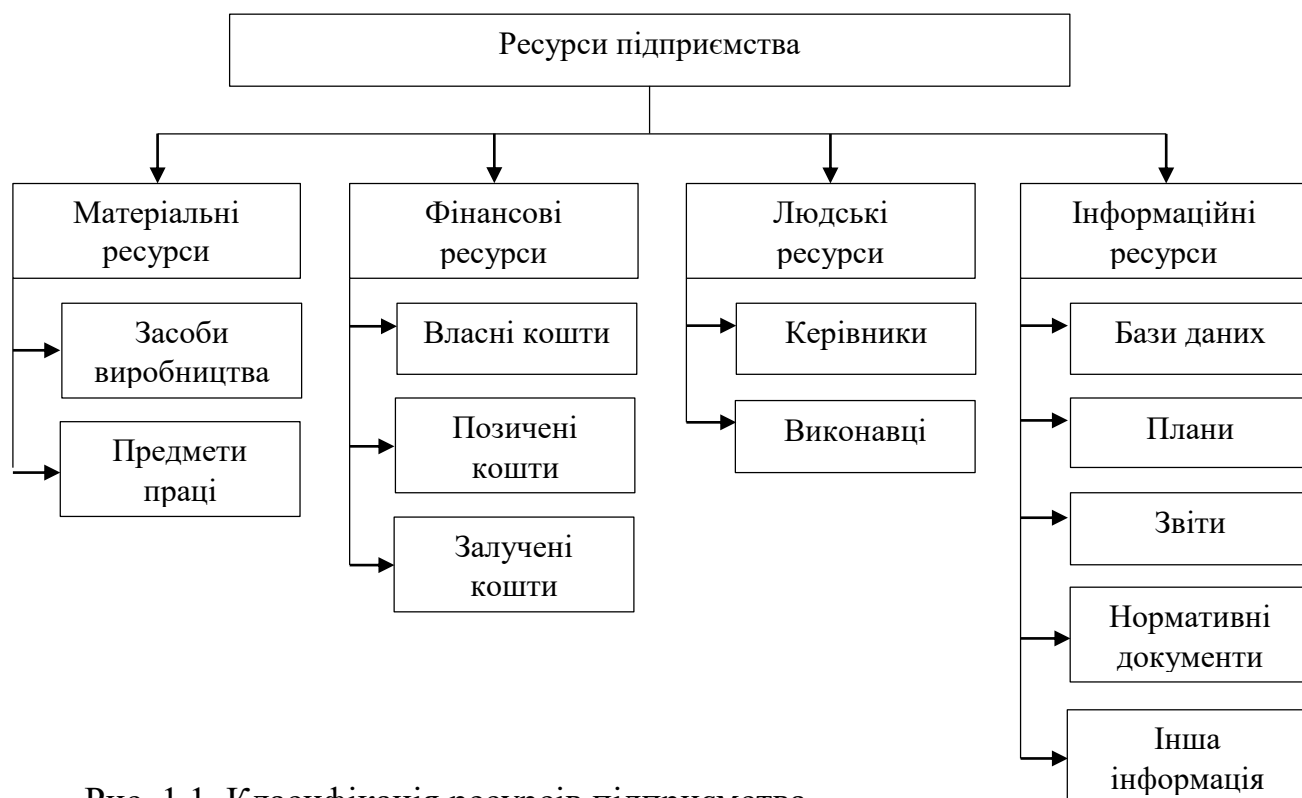

Рис. 1.1. Класифікація ресурсів підприємства

Джерело: Складено за [5, с. 105]

Всі суб'єкти господарювання у власній діяльності використовують певну кількість ресурсів від початку діяльності і до самого її завершення. Тобто будь-який етап життєвого циклу підприємства буде потребувати різного роду ресурсне забезпечення.

Одним з основних видів ресурсів, які активно використовуються підприємствами у власній господарській діяльності є матеріальні ресурси. Розглядаючи структуру витрат виробництва можна помітити, що у більшості вітчизняних підприємств витрати на матеріальні ресурси будуть перевищувати витрати на оплату праці, а подекуди навіть складатимуть більше 50% всіх виробничих витрат. Тож питання постійного контролю за використанням різних видів матеріальних ресурсів повинно бути завжди актуальним для керівництва підприємства. Адже їх економія сприятиме зниженню витрат виробництва та втрат при транспортуванні і зберіганні сировини (матеріалів), оптимізації норм та нормативів використання тих чи інших матеріалів, розвитку вторинної переробки, мінімізації браку на виробництві тощо [8, с. 151].

Матеріальні ресурси здебільшого є основою у формуванні ресурсного потенціалу підприємства. Вони являються базисом для виробничого процесу та його потенціал. Матеріальні ресурси підприємства виражені здебільшого у натурально-речовій формі для використання безпосередньо у виробничій діяльності. До їх складу прийнято відносити основні та частково оборотні фонди підприємства. Основні фонди на підприємстві ще ототожнюють із засобами праці, які задіяні у виробництві [61, с. 519].

Для забезпечення безперервного процесу виробництва важливо, щоб у ньому постійно знаходилась необхідна кількість матеріальних ресурсів. Отже, за ринкових умов, при сталому попиті на готову продукцію підприємства, важливим є безперебійне забезпечення виробничої діяльності необхідними сировиною та матеріалами на постійній основі [61, с. 519-520].

Серед вчених-економістів відсутній єдиний підхід до визначення поняття «матеріальні ресурси підприємства». Проте, більшість авторів стверджує, що «матеріальні ресурси» – це сума ресурсів, що зберігаються для забезпечення

безперервного процесу виробництва та не використані у поточній виробничій діяльності [61, с. 520]. Але існують і інші підходи до визначення матеріальних ресурсів. Саме тому доцільно буде розглянути різні дефініції цього терміну (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Дефініції поняття «матеріальні ресурси підприємства»

№	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Андрієва Г.І. [1, с. 136]	Матеріальні ресурси – це основні та оборотні засоби виробництва, які використовуються або можуть бути використані у виробничому процесі та є матеріальною базою підприємства чи галузі
2	Величко В.В. [7, с. 59]	Матеріальні ресурси – це ресурси в натурально-речовинній формі, які використовуються у виробничій (господарській) діяльності підприємства. До їх складу належать основні фонди та частку обіжних фондів.
3	Гулевич О.Ю., Тарасенко А.Г. [9]	Матеріальні ресурси – це складова частина економічних ресурсів (у матеріально-речовій формі), які використовують для досягнення конкретних економічних цілей.
4	Мельник Н. Любезна І. [26]	Матеріальними ресурсами є контрольовані підприємством ліквідні активи, які мають матеріальну форму, знаходяться в процесі постійного обороту, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва, адміністративних потреб і використання яких приносить підприємству дохід.
5	Михайлюк М.О. [27]	До матеріальних ресурсів підприємства відносять власні (обладнання та інші матеріальні ресурси, внесені в якості статутного капіталу чи придбанні за власні кошти підприємства) та залучені (обладнання, встановлене на підприємстві, як інвестиції у виробництво підприємства). Обладнання, орендоване тимчасово, придбане в лізинг чи куплене коштом цільового кредиту – є позиковими матеріальними ресурсами.
6	Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А. [29, с. 463]	Матеріальними ресурсами називають основні та оборотні засоби виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у виробничому процесі та формують його матеріально-речову базу.
7	П(С)БО-9 [34]	Під «матеріальними ресурсами» слід розуміти сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб.
8	Чернелевський Л.М., Слободян Н.Г. [57, с. 539]	Під матеріальними ресурсами розглядають засоби виробництва, які включають засоби праці та предмети праці
9	Чумаченко М.Г. [13, с. 405]	Визначає матеріальні ресурси як запаси предметів праці, що вже придбані, але ще не брали участі у виробництві продукції

Джерело: Складено за [1, 7, 9, 13, 26, 27, 29, 57]

Тож, проаналізувавши різні визначення, які наведені в табл. 1.1, можна зробити висновок, що матеріальні ресурси – це основні та оборотні засоби виробництва, що беруть участь у процесі виробництва. Відповідно до наведеної трактовки, до матеріальних ресурсів належать: будинки, споруди, техніку, паливно-мастильні матеріали, усі необхідні матеріали для забезпечення безперебійного виробництва, всі необхідні матеріали для забезпечення безпечних матеріальних умов праці тощо [44, с. 211].

Здебільшого поняття «матеріальні ресурси» прямо пов'язане з рухом виробничих та речових елементів, що проходять через етапи постачання, виробництво та збут. Доцільніше всього розглядати сенс поняття «матеріальні ресурси» на етапі постачання всього виробничого циклу (або циклу обігу оборотних засобів) тому, що саме на даному етапі більшість матеріальних ресурсів знаходяться на підприємстві [20, с. 109].

В загальному, при більш детальному аналізі терміну «матеріальні ресурси підприємства», можна зробити висновки, що це дуже складна категорія, адже до її складу входить велика кількість аналітичних об'єктів, кожен з яких потребує окремого підходу та уваги [20, с. 110].

Матеріальні ресурси зазвичай мають наступні ознаки [26]:

- є складовою частиною майна підприємства;
- виражені у матеріальній формі;
- мають достовірно визначену вартість;
- використовуються для отримання підприємством доходу;
- постійно знаходяться в обігу;
- мають високий рівень ліквідності;
- використовуються у виробництві продукції, наданні послуг, обслуговуванні виробництва тощо.

Матеріальні ресурси можуть бути різними, мати різноманітне призначення та власні особливості. Тож доцільно буде детально розглянути класифікацію матеріальних ресурсів підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація матеріальних ресурсів підприємства

№	Класифікаційна ознака	Види матеріальних ресурсів	
1	2	3	
1	За походженням	Природні	
		Вироблені	
2	За формою участі в процесі виробництва	Засоби праці	Основні виробничі фонди
			Інструменти
			Інвентар
		Предмети праці	Сировина
			Основні матеріали
			Допоміжні матеріали
			Паливо
			Інші матеріали
3	За ступенем готовності	Виробничі запаси	
		Незавершене виробництво	
		Готова продукція	
4	За особливостями використання	Первинні	
		Вторинні	
		Матеріали-замінники	

Джерело: Складено за [44, с. 212]

За походженням матеріальні ресурси можуть бути природні або вироблені. До природніх належать такі матеріальні ресурси, які належать до компонентів природи, що використовуються підприємством у господарській діяльності. Готова продукція одного підприємства може бути сировиною для іншого, що і є виробленими матеріальними ресурсами.

Відповідно до участі у процесі виробництва матеріальні ресурси підприємства поділяються на дві великі категорії: засоби праці та предмети праці. В свою чергу, до предметів праці належать: сировина, основні та допоміжні матеріали, паливо та інші матеріали. Сировина та матеріали – це такі предмети праці, що утворюють матеріальну основу готової продукції, тобто саме з них виготовляє власну продукцію підприємство [26].

Розподіл матеріальних ресурсів на основні та допоміжні є умовним, адже одні й ті самі матеріали на складі можуть і забезпечувати основний процес виробництва і також допомагати в його організації. Тож, такий поділ здебільшого залежить від сфери виробництва та кількості матеріалів, які використані для

виробництва того чи іншого виду продукції. Практично всі види матеріалів, що використовуються у безпосередньому процесі виготовлення готової продукції будуть належати до основних. Окремо серед допоміжних матеріалів доцільно виокремити паливо, запасні частини, тару та тарні матеріали [26].

До категорії «інші матеріали» відносять напівфабрикати власного виробництва, незавершене виробництво та ін. Напівфабрикати власного виробництва – це такі предмети праці, що пройшли повну обробку в одному виробничому підрозділі підприємства, проте потребують подальшої обробки в інших підрозділах. Незавершене виробництво включає в себе такі предмети праці, обробка яких не завершилась в одному підрозділі підприємства [26].

Матеріальні ресурси, що належать до засобів праці – це основні виробничі фонди, інструменти та інвентар. Основні виробничі фонди – це такі засоби праці, які тривалий час (більше року або одного операційного циклу) беруть участь у виробничій діяльності, не змінюють власної речової форми та поступово переносять свою вартість на вартість готової продукції підприємства [22].

Інструменти – це механічні та немеханічні засоби праці, що мають загальне призначення, а також різні предмети, що використовуються для обробки матеріалів. Інвентарем, в свою чергу, називають такі предмети виробничого значення, що використовуються для полегшення виконання різних виробничих операцій [37].

За ступенем готовності матеріальні ресурси поділяються на виробничі запаси, незавершене виробництво та готову продукцію. Запаси – це активи, що утримуються на підприємстві з метою подальшого використання для продажу за умов звичайної господарської діяльності, беруть безпосередню участь в процесі виробництва з метою подальшого продажу виготовленої продукції, утримуються для споживання під час обслуговування виробництва, надання послуг, виконання робіт та управління підприємством. До запасів можна також віднести засоби праці, що використовуються підприємством більше одного року або одного операційного циклу (якщо його тривалість більше одного року) [26].

Незавершене виробництво – це такі предмети праці, процес переробки яких не було завершено у певному виробничому підрозділі. Такі предмети праці здебільшого перебувають безпосередньо на робочих місцях або знаходяться в процесі транспортування з одного робочого місця на інше. Незавершене виробництво належить до категорії матеріальних ресурсів тому, що сировина та матеріали, які придбало раніше підприємство в результаті їх використання у виробничому процесі переходять у фазу незавершеного виробництва [26].

Більшість вітчизняних виробничих підприємств в якості матеріальних ресурсів (сировини) використовуює готову продукцію, яку виготовили інші виробничі підприємства, тому що для них вона є предметами праці [26].

Враховуючи особливості та складність категорії «матеріальні ресурси підприємства», для них вводяться також додаткові класифікаційні ознаки [25]:

- фізико-хімічні характеристики (щільність, теплопровідність, твердість, в'язкість тощо);
- форма (брус, рейка, труба, профіль);
- габарити (малі, середні і великі розміри по довжині, ширині, висоті, об'єму);
- агрегатний стан (рідкі, тверді, газоподібні).

Базовими напрямками для використання матеріальних ресурсів підприємства є наступні [44, с. 211]:

- налагодження матеріально-технічного забезпечення;
- організація виробничої діяльності;
- вдосконалення технології (конструкцій, рецептури тощо) виробництва за рахунок використання інновацій, зменшення матеріаломісткості готового продукту;
- введення в процес виробництва більш економічної сировини;
- оптимізація норм та нормативів використання матеріальних ресурсів у виробничому процесі;
- вторинне використання сировини та впровадження ресурсозберігаючих технологій;

- зростання адаптивної здатності продукції підприємства (а також технологій та сировини) до зміни вимог споживачів;
- підвищення ефективності використання основних засобів підприємства;
- оптимізація асортименту продукції, що дозволить забезпечити високу ефективність використання сировини і матеріалів тощо.

Процес оптимізації матеріальних ресурсів на підприємстві буде сприяти зниженню витрат, зменшенню собівартості готової продукції (а, як наслідок, зростання рентабельності виробництва), підвищенню продуктивності. Для прикладу, оптимізація запасів дозволить вивільнити обігові кошти, що сприятиме залученню додаткової сировини та матеріалів у виробництво, отже обсяги випуску готової продукції загалом зростуть [44, с. 211].

1.2. Система управління матеріальними ресурсами підприємства

Матеріальні ресурси підприємства – це один з найважливіших та найскладніших об'єктів для управління на підприємстві. Труднощі полягають у великому різноманітті різних видів матеріальних ресурсів. Зазвичай найбільшу частку у структурі матеріальних ресурсів складають основні сировина та матеріали, що повністю трансформуються у готових товар, стаючи його складовою частиною. Допоміжні матеріали (мастильні матеріали, паливо, фарбники, пакувальні матеріали тощо) при цьому або ж споживаються в процесі обслуговування виробничої діяльності, або додаються до основних матеріалів для зміни певних їх властивостей [20, с. 110].

В менеджменті управління матеріальними ресурсами розглядається як складний процес, що включає в себе взаємозалежні дії, як загальний алгоритм управління. Загалом управління матеріальними ресурсами – це цілеспрямований вплив підприємства на сировину та матеріали, комплектуючі вироби, основні та допоміжні матеріали, інші матеріальні цінності, які призначені для використання у виробництві готової продукції, наданні послуг, виконанні різного роду робіт,

обслуговуванні виробничого процесу і адміністративних потреб, з метою досягнення підприємством економічного та соціального ефекту [20, с. 110].

Головний критерій ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства – це задоволення потреб виробництва у матеріальних ресурсах таким чином, щоб мінімізувати витрати на їх придбання, транспортування, виготовлення, зберігання [46, с. 59].

Для забезпечення постійного та безперебійного процесу виробництва на підприємстві важливою стає організація матеріально-технічного забезпечення (тобто забезпечення виробництва необхідними сировиною та матеріалами). Основними завданнями матеріально-технічного забезпечення виробничої діяльності на підприємстві є [46, с. 59]:

- своєчасне забезпечення усіх підрозділів підприємства такими видами матеріальних ресурсів, у яких вони мають потребу в необхідній кількості;

- покращення ефективності використання матеріальних ресурсів (продуктивності праці, фондоозброєності, фондovіддачі, матеріалovіддачі; оборотності обігових коштів, тривалості одного обороту, тривалості виробничого циклу тощо);

- аналіз можливих аналогів того чи іншого матеріалу на ринку з метою підвищення власної конкурентоспроможності (у випадку, якщо матеріали-аналоги будуть мати або кращу якість за тією ж ціною, або нижчу ціну при такому ж рівні якості);

Процес управління матеріальними ресурсами підприємства полягає у реалізації основних функцій менеджменту безпосередньо стосовно матеріально-технічного забезпечення виробництва, тобто це аналіз, планування, організація, мотивація та контроль [44, с. 211]. Різними вченими-економістами розглядаються різноманітні підходи щодо формулювання основних функцій управління матеріальними ресурсами та щодо трактування сутності цих функцій (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Основні функції управління матеріальними ресурсами підприємства

Функції управління	Функції \ Вчені		Анікін Б.О.	Гаджинський А.М.	Кальченко А.Г.	Міротін Л.Б.	Неруш Ю.М.	Окландер М.А.
	1	2	3	4	5	6	7	8
Планування	Формування стратегії придбання матеріальних ресурсів і прогнозування потреби в них		+					
	Дослідження ринку закупівель		+	+			+	
	Оптимізація виробничих запасів					+		
	Визначення потреб у матеріальних ресурсах, розрахунок кількості матеріалів, що замовляються		+	+	+	+	+	+
	Встановлення ліміту матеріалів на відпуск підрозділам підприємства							+
	Підготовка бюджету закупівель			+				
Організація	Отримання та оцінка пропозицій від потенційних постачальників			+				
	Аналіз закупівельної ціни		+					
	Вибір постачальників		+	+		+	+	+
	Узгодження ціни на ресурси, укладання договорів на поставку			+	+	+	+	+
	Дослідження транспортних витрат		+			+		
	Організація руху матеріальних ресурсів з ринку закупівель до складів підприємства			+				+
	Розміщення матеріальних ресурсів на складі		+		+			+
	Доведення матеріальних ресурсів до виробничих підрозділів					+	+	
Контроль та регулювання	Контроль за термінами постачання матеріалів			+	+	+		
	Вхідний контроль якості матеріальних ресурсів			+	+	+		
	Оперативне регулювання та облік						+	+
	Підтримка на нормативному рівні запасів матеріальних ресурсів на складах		+	+				
	Координація та системний взаємозв'язок закупівель з виробництвом, збутом, складуванням і транспортуванням, а також з постачальниками		+	+			+	
	Аналіз ефективності постачання матеріальних ресурсів		+					

Джерело: Складено за [20, с. 111]

Отже, підходи до формулювання функцій управління матеріальними ресурсами підприємства є досить різними, і вчені-економісти по різному їх трактують. Проте, всі ці функції тісно пов'язані між собою та в поєднанні створюють єдиний процес управління матеріальними ресурсами. Невдале планування, необґрунтована організація чи неналежний контроль виробничого процесу будуть негативно впливати на результативність господарської діяльності в цілому [20, с. 110]. Одна з ключових функцій управління матеріальними ресурсами підприємства є планування. У процесі планування важливо ухвалювати такі рішення, що будуть забезпечувати найбільш ефективну організацію виробничого процесу в майбутньому. Здійснюючи планування та визначаючи потреби у матеріальних ресурсах важливо враховувати можливість раціонального використання таких ресурсів (рис. 1.2) [53, с. 70].

Рис. 1.2. Напрями ефективного використання матеріально-технічних ресурсів

Джерело: Складено за [53, с. 71]

Також в процесі планування важливо визначити потребу у використанні обладнання та передбачити способи його використання. Це здійснюється з метою дотримання норм і нормативів, планів заміни обладнання, визначення рівня завантаження у плановому періоді. Тож для підвищення ефективності основних засобів у майбутніх періодах необхідно забезпечити його більшу гнучкість їх використання, зниження незапланованих простоїв виробництва, вчасно проведена модернізація [53, с. 71].

Основне завдання ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства визначається багаторазовим розміщенням на складах і використанням у виробничому процесі заданих обсягів матеріальних ресурсів. Саме тому для побудови дієвої стратегії управління матеріальними ресурсами необхідно знати час та розмір замовлення (тобто періодичність та обсяг запасів). Отже, для визначення вартості забезпечення виробничого процесу матеріальними ресурсами необхідно враховувати витрати на придбання, оформлення, зберігання матеріальних ресурсів (зокрема сировини та запасів), а також важливо врахувати потенційні втрати від дефіциту продукції. Безпосередньо у процесі управління витратами не обов'язково треба визначати абсолютно всі витрати, адже, залежно від особливостей діяльності підприємства, деякі з них можуть бути незначними або відсутніми [54, с. 195].

Варто відзначити, що процес управління основним капіталом, як одним з базових видів матеріальних ресурсів, пов'язано з фінансовою складовою господарської діяльності підприємства. Процеси створення та відтворення основного капіталу шляхом максимально ефективного використання власних та залучених джерел фінансування загалом будуть підвищувати інвестиційну привабливість підприємства, а, отже, дозволять залучати все більше інвестиційних ресурсів та інноваційних технологій [44, с. 213].

Особливо актуальними шляхами управління матеріальними ресурсами підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу є [44, с. 213]:

– інтенсивний шлях, полягає в інтенсивному використанні основних засобів, та передбачає оновлення технологічного процесу, освоєння нових технологій, зростання темпів відновлення основних засобів;

– підвищення кваліфікації кадрів на підприємстві. Особливо це стосується робітників, що безпосередньо беруть участь у процесі виробництва готової продукції та задіяні в обслуговуванні виробничого обладнання.

Ефективне управління матеріальними ресурсами можливе лише при здійсненні аналізу їх використання. Для забезпечення безперервного процесу виробництва, важливо проводити аналіз запасів та роботи з постачальниками. Одним з основних елементів такої роботи є контроль поставок. Чим більше партнерських відносин буде мати підприємство, тим складнішим буде процес управління. Щоб мінімізувати витрати пов'язані з поставками продукції, необхідно аналізувати постачальників за видами продукції, якістю, номенклатурою, своєчасністю та ритмом поставок [53, с. 71].

Зміни в ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства буде залежати від зовнішніх та внутрішніх факторів, які здійснюють вплив на діяльність підприємства, прийняті управлінські рішення та поточний процес планування (рис. 1.3) [15, с. 43-44].

На зовнішні фактори впливу підприємство не здатне впливати, тож має адаптувати процес управління під його зміни. На внутрішні чинники здебільшого керівництво підприємства має значний вплив та може їх регулювати. Тож доцільно розглянути більш детально різні види внутрішніх чинників впливу на управління матеріальними ресурсами. Від внутрішніх чинників буде залежати безпосередній рівень матеріальних ресурсів що будуть використовуватися в діяльності підприємства. Відповідно до інформації на рис. 1.3 внутрішні чинники бувають: технічними, технологічними, організаційними та економічними [15, с. 44].

Технічні фактори включають у себе: зниження маси або розміру виробу; заміна дорогих та дефіцитних товарів дешевшими аналогами, підвищення якості продукції підприємства; зміни в складі готової продукції використання допоміжних матеріалів [15, с. 44].

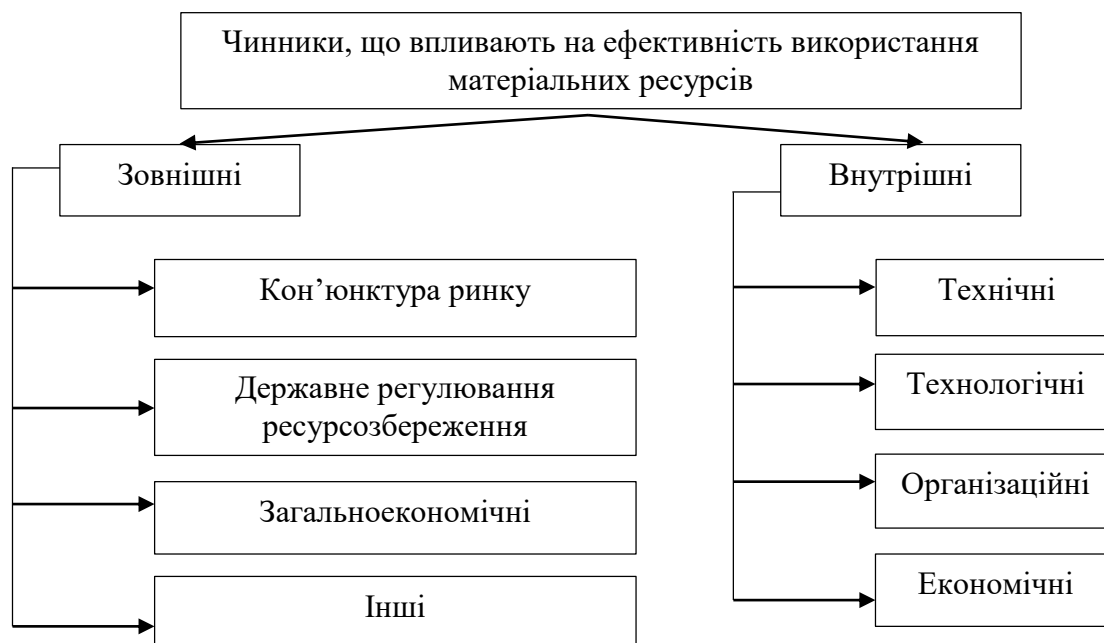

Рис. 1.3. Чинники впливу на ефективність використання матеріальних ресурсів

Джерело: Складено за [15, с. 44]

На етапі виробництва продукції на процес управління матеріальними ресурсами діють технологічні фактори, до яких належать: рівень оновлення виробничого обладнання; використання у виробничій діяльності ресурсозберігаючих технологій; зміна методів та рецептур готової продукції або окремих деталей; рівень автоматизації виробництва; застосування експериментальних технологій орієнтованих на мінімізацію витрат та підвищення якості продукції [15, с. 44-45]. Організаційні чинники впливу орієнтовані на вдосконалення організації виробництва. Такими чинниками є: організованість виробничої системи в часі; облік використання матеріальних ресурсів; контроль якості продукції. На умови, якими характеризується підприємство, мають значних вплив економічні чинники внутрішнього середовища, до яких відносять: економічна мотивація працівників; фінансово-економічний стан підприємства; економічна відповідальність за нераціональне використання різних видів матеріальних ресурсів; локальна документація підприємства щодо обігу матеріальних ресурсів.

1.3. Методичні засади оцінки ефективності формування та використання матеріальних ресурсів підприємства

На сучасному етапі проведення економічних досліджень, серед більшості підходів до проведення оцінки ефективності управління матеріальними ресурсами підприємства найпоширеніше – це використання системи економічних показників. Такі показники дозволяють отримати повну, релевантну кількісну і якісну інформацію про матеріальні ресурси та ефективність їх використання. Більшість вчених-економістів, серед яких Грабовецький Б.Є., Прокопенко І.Ф., Рзаєва Т.Г., Чумаченко М.Г. та ін. розглядають проблеми проведення оцінки ефективності управління матеріальними ресурсами беручи за основу рівень забезпеченості таким видом ресурсів та безперебійність їх постачання у виробництво [19, с. 48].

З метою проведення оцінки матеріальних ресурсів підприємства виділяють показники ефективності використання та ефективності відтворення матеріальних ресурсів. Такі показники значною мірою доповнюють показники ліквідності та фінансової стійкості підприємства, дозволяють більш детально охарактеризувати поточний стан господарської діяльності та визначити взаємодію між різними видами ресурсів та міжресурсні співвідношення [62, с. 545].

Оцінка матеріальних ресурсів підприємства буде в більшості випадків залежати від наступних характеристик [62, с. 545]:

- виробнича потреба в ресурсах, об'єм та структура необхідних ресурсів;
- обсяги та особливості господарської діяльності;
- фінансові результати підприємства;
- показники рентабельності використання різних видів матеріальних ресурсів.

Оцінку ефективності системи управління матеріальними ресурсами підприємства краще всього проводити за календарний період роботи, при цьому часова характеристика такого періоду має відповідати певному динамічному ряду і мати чітку хронологію. За таких умов буде простіше провести аналіз та знайти

вузькі місця, проаналізувати наслідки збоїв у виробничому процесі (що були спричинені браком матеріалів або їх псуванням) тощо [62, с. 546].

Існує велика кількість показників оцінки матеріальних ресурсів (табл. 1.4), що пояснюється великою кількістю видів об'єктів оцінки, а також різні підходи до їх зберігання, використання та контролю [27].

Таблиця 1.4

Система показників оцінки матеріальних ресурсів підприємства

Показник	Економічний зміст
1	2
1. Показники аналізу використання матеріальних ресурсів	
1.1. Матеріаломісткість продукції (грн): $M_m = M/Q$	Де М – матеріальні витрати (грн); Q – обсяг виготовленої продукції (грн). Відображає яка кількість матеріальних ресурсів припадає на 1 грн виготовленої продукції
1.2. Матеріаловіддача (грн): $M_v = Q/M$	Показник обернений до матеріаломісткості, та показує скільки продукції було виготовлено на 1 грн матеріальних ресурсів підприємства.
1.3. Питома вага матеріальних ресурсів в собівартості продукції (%): $dM = M/C_v * 100\%$	Де М – матеріальні витрати (грн); Св – собівартість виготовленої продукції (грн). Відображає частку матеріальних витрат у структурі повної собівартості продукції підприємства
1.4. Коефіцієнт зносу: $K_z = Z/V_p$	Де З – накопичений знос основних виробничих фондів (грн); Вп – первісна вартість основних виробничих фондів (грн). Показник визначає рівень зношеності основних засобів підприємства.
1.5. Коефіцієнт придатності: $K_p = V_z/V_p = 1 - K_z$,	Де Vz – залишкова вартість основних засобів (грн). Відображає частку основних засобів підприємства, які ще не зазнали фізичного чи морального зносу.
1.6. Фондовіддача (грн): $F_v = Q_p/V_{o.z}$	Де Qп – обсяг виготовленої продукції за період (грн); Vo.з – середня вартість основних засобів підприємства за той самий період (грн). Показник характеризує розмір виготовленої продукції, що припадає на одну гривню вкладену в основні засоби. Для фондівіддачі позитивною є зростаюча динаміка.
1.7. Фондомісткість (грн): $F_m = 1/F_v$	Показник, що обернений до фондівіддачі та характеризує яка вартість основних засобів припадає на одну гривню виготовленої підприємством продукції.
1.8. Фондоозброєність (грн/особу): $F_o = C_{BVO}/C_{\text{ЧР}}$	Де СБВВОС – середньорічна балансова вартість виробничих основних фондів (грн), СЧР – середньооблікова чисельність робітників або працівників (осіб). Показник фондоозброєності показує яка кількість основних засобів підприємства (в грошовому виразі) припадає на одного працівника. Тобто він характеризує рівень оснащеності виробничої діяльності підприємства.

Продовження табл. 1.4

1	2
1.9. Оборотність товарноматеріальних запасів (об.): $Оп\text{тмз} = С\text{р}/М\text{з}$	Де Ср – повна собівартість реалізованої продукції за певний період (грн); Мз – середня величина запасів за період у грошовому виразі (грн). Даний показник показує яку кількість оборотів здійснюють матеріальні запаси підприємства за визначений період часу.
1.10. Середня тривалість одного обороту (дн.) $Т\text{оа} = т\text{пер}/К\text{В}$,	Де тпер – кількість календарних днів у періоді, що аналізується (дн.). КВ – оборотність (кількість оборотів) матеріальних запасів (об.). Показник визначає тривалість одного обороту товароматеріальних запасів підприємства.
2. Показники аналізу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами	
2.1. Загальна потреба підприємства в конкретних видах матеріальних ресурсів (шт.): $Н\text{з} = Н\text{в} + Н\text{е} + Н\text{р} + Н\text{зп} + Н\text{к}$	Де Нв – потреба на виробництво продукції (шт.); Не – потреба на експериментально-дослідні роботи (шт.); Нр – потреба на ремонтні роботи (шт.); Нзп – потреби на створення планових (в межах нормативів) запасів (шт.); Нк – запас (залишок) на кінець планового періоду (шт.). Показник відображає кількість матеріальних ресурсів, що необхідні підприємству для забезпечення безперервної виробничої діяльності.
2.2. Наявний (фактичний) запас матеріалів (шт.): $Н\text{з} = З\text{з}/В\text{д}$	Де Зз – залишок матеріалів на складі (шт.); Вд – величина середньоденних витрат матеріалів на виробництво (шт.). Наявний запас відображає на яку кількість часу вистачить запасу того чи іншого ресурсу. Даний показник визначається в днях та розраховується для всього асортименту запасів, що використовуються у виробництві.
2.3. Нормативний запас матеріалів на складі (шт.): $З\text{зн} = В\text{д} * Д\text{р}$	Де Ззн – нормативний запас матеріалів на складі (шт.); Вд – величина середньоденних витрат матеріалів на виробництво (шт.); Др – кількість робочих днів, на які повинен зберігатися запас (шт.) Відображає, яку кількість запасу необхідно мати підприємству на складі для забезпечення безперервного процесу виробництва.
2.4. Індекс виконання норм запасу (шт.): $І\text{з} = З\text{з}/З\text{зн}$	Показник розраховується шляхом зіставлення фактичного обсягу запасів на складі до їх нормативних значень, та відображає на скільки підприємством виконуються норми щодо обсягів матеріальних ресурсів на складі.
2.5. Величину надлишку / дефіциту запасу (шт.) $\Delta\text{з} = З\text{з} - З\text{зн}$	Визначається як різниця між фактичним та нормативним запасами. Якщо результат розрахунку має додатне значення, то це свідчить про надлишок матеріальних ресурсів на складі, якщо від'ємне – про їх дефіцит.

Джерело: Складено за [27]

При аналізі матеріальних ресурсів важливо враховувати галузь діяльності підприємства. Адже від цього буде залежати вміст матеріалів та сировини у собівартості готової продукції (матеріаломісткість продукції) [51, с. 126].

Більшість дослідників оцінки ефективності управління матеріальними ресурсами поділяють його на визначення узагальнюючих і часткових показників. Часткові показники зазвичай використовуються для оцінки окремо різних видів матеріальних ресурсів. При цьому, загальні показники дозволяють провести оцінку матеріальних ресурсів підприємства у їх сукупності. До таких показників належать: матеріаломісткість, матеріаловіддача, коефіцієнт споживання матеріальних витрат, питома вага матеріальних витрат у собівартості готової продукції, коефіцієнт співвідношення темпів зростання виробництва та матеріальних витрат, оборотність запасів матеріальних ресурсів тощо. Серед часткових показників варто виділити паливомісткість, сировиномісткість, металомісткість, енергомісткість, що є найбільш поширеними та можуть застосовуватись для більшості вітчизняних виробничих підприємств [20, с. 48].

Одним з базових узагальнюючих показників оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів на більшості виробничих підприємств України є матеріаломісткість продукції. Проте, даний показник не надає повної інформації щодо руху матеріальних ресурсів та процесу управління ними. Матеріаломісткість характеризує лише розмір матеріальних витрат підприємства, але не надає жодної інформації щодо ефективності їх використання [20, с. 48].

Також одним з ключових показників, що використовують для аналізу ефективності управління матеріальними ресурсами підприємства, являється прибуток на одну гривню матеріальних витрат. Його розрахунок показує розмір прибутку підприємства у грошовому виразі, що припадає на одну гривню матеріальних витрат. Такий показник є одним з найбільш інформативних та може бути узагальнюючим показником ефективності управління матеріальними ресурсами (для більшості підприємств) [20, с. 48].

В процесі оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства часто доцільно використовувати комплексний підхід, що враховує декілька кількісних та якісних характеристик управління матеріальними ресурсами, з подальшим об'єднанням (інтегруванням) їх в один показник. Такий

порівнюваний і комплексний показник буде називатися «інтегральним показником» [20, с. 48].

Основною перевагою використання інтегральної оцінки для аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів полягає в тому, що він дозволяє об'єднати в одному кінцевому показнику сукупність різних за розмірністю та ознаками показників. Проте, одним з основних недоліків такого підходу буде використання експертної оцінки при приведення групи різних показників до єдиного вираження. Обрати необхідну кількість компетентних незалежних експертів, що будуть достатньо поінформовані щодо внутрішніх особливостей роботи підприємства і при цьому не матимуть жодного «спотворення» особистої думки щодо його діяльності практично неможливо. В більшості випадків оцінки експертів будуть мати суб'єктивний характер, що вплине на точність кінцевого результату. Але, нажаль, це один з найбільш простих та точних способів приведення різних показників (вартісних, натуральних, трудових, середніх тощо) до єдиного вигляду [20, с. 48-49].

У власних дослідженнях вчена Шаманська О.І. [20, с. 49] застосовує інтегральний показник оцінки ефективності управління матеріальними ресурсами, що включає в себе визначення показників оцінки і основних засобів підприємства і матеріальних ресурсів, що використовуються у виробничій діяльності. В процесі розрахунку показники з цих двох груп коригуються на коефіцієнти вагомості оцінки виробничих ресурсів. Проте даний підхід не враховує визначення впливу на виробничі процеси інших груп ресурсів, таких як: трудові, фінансові, інформаційні. При цьому застосування експертного методу у визначенні коефіцієнтів вагомості може нести суб'єктивний характер.

Вчений Горлачук В.В. [20, с. 49] в своїх роботах наводить такий інтегральний показник, що поєднує в собі інтегральний показник ефективності використання основних фондів підприємства та інтегральний показник використання оборотних ресурсів. Такий підхід також враховує лише матеріальну складову процесу управління матеріальними ресурсами, та не дозволяє враховувати фінансову частину, людський фактор, інформаційну злагожденість.

Модель, що базується на оцінці двох основних факторів, запропонована в дослідженнях Маценко А.А. [20, с. 49]. До першого фактору належить безперервність процесу виробництва, до другого – розмір витрат на створення запасу матеріалів. При визначенні безперервності виробничого процесу враховується тривалість простоїв, які спричинені нестачею матеріальних ресурсів, а розмір витрат на створення запасів має включати в себе всі витрати на придбання, зберігання та використання різних матеріальних ресурсів у виробничому процесі. Серед позитивних сторін можна виділити багатофакторність даного підходу, оптимізацію процесу управління запасами на підприємстві, враховуючи їх зберігання та використання. Недоліком такого підходу можна назвати той факт, що в процесі визначення інтегрального показника, оцінка матеріалів та запасів здійснюється лише для придбання нових матеріалів, проте матеріальні ресурси, які знаходяться на складі підприємства не враховуються.

В загальному матеріальні ресурси підприємства досить складна для оцінки категорія, адже містять в своєму складі багато різних видів та форм ресурсів. Тож лише завдяки комплексному підходу можливо оцінити ефективність їх використання.

1.4. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення відносин у сфері управління матеріальними ресурсами підприємства

Система управління матеріальними ресурсами будь-якого вітчизняного підприємства не здатна функціонувати без належного нормативно-правового регулювання та належної інформаційної бази. На законодавчому рівні протягом років незалежності було розроблено та прийнято велику кількість нормативно-правових актів, які регламентують діяльність підприємства щодо управління матеріальними ресурсами. Такі нормативні документи у вітчизняній практиці прийнято поділяти на п'ять рівнів відповідно до їх місця в регулюванні обліку та економічному контролі (табл. 1.5.).

Таблиця 1.5

Рівні нормативно-правового та інформаційного регулювання системи
управління матеріальними ресурсами підприємства

Рівень	Нормативно-правове регулювання
I	Міжнародні або континентальні
II	Загальнодержавні (національні)
III	Галузеві (відомчі)
IV	Регіональні (обласні, районні)
V	Внутрішньогосподарські (внутрішньофірмові)

Джерело: Складено за [11, с. 81]

Основним нормативним документом, який регулює будь-яку діяльність в нашій країні є Конституція України від 28.06.1994. Даний нормативний акт регулює всі сфери діяльності, зокрема підприємництво, власність, особливості роботи органів влади, основні правові принципи державної влади тощо [16].

Господарський кодекс України від 16.01.2003 регламентує особливості організації та ведення господарської діяльності в країні [10]. Зокрема частина 1 статті 264 ГК визначає два основних види господарських договорів, що використовуються в процесі матеріально-технічного постачання та збуту продукції. Це договори поставки та купівлі-продажу, які найчастіше використовуються в ході придбання, передачі, реалізації більшості матеріальних ресурсів підприємства. Господарським кодексом також регламентовані: особливості гарантійних строків експлуатації, придатності, зберігання, питань щодо якості матеріальних ресурсів (зокрема сертифікації якості); порядки поставок, транспортування та визначена супроводжуюча первинна документація; вимоги щодо комплектності товарно-матеріальних цінностей; правові наслідки виявлених протягом гарантійних термінів проблем та недоліків [63].

Податковий кодекс України від 02.12.2010 чітко визначає: які податки має сплачувати підприємство, суб'єктів та об'єктів оподаткування, базу оподаткування порядок обліку та сплати до бюджету різних видів податків [38]. Щоразу, здійснюючи операції щодо придбання та реалізації матеріальних ресурсів

підприємство має сплатити ряд податків та зборів (які передбачені у Податковому кодексі), серед яких можуть бути: ПДВ, податок на прибуток, акцизний збір тощо.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 № 966-XIV на сьогодні є основним нормативно-правовим актом, що регулює ведення бухгалтерського обліку в Україні [43]. Відповідно, ним також передбачені основні особливості обліку матеріальних ресурсів у якості основних засобів, запасів, товарів, готової продукції, сировини та матеріалів тощо. Його дія поширюється на всіх юридичних осіб які здійснюють свою господарську діяльність в Україні не залежно від їх форми власності, організаційно-правової форми. Саме цим Законом визначені особливості відображення матеріальних ресурсів підприємства у його фінансовій звітності [60, с. 184].

Основними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, що врегульовують процеси обліку та відображення інформації про матеріальні ресурси підприємства є наступні:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 №73 [30] визначає особливості відображення матеріальних ресурсів у фінансовій звітності [60, с. 184].

У формі звітності Баланс матеріальні ресурси відображаються за статтями «Основні засоби», «Запаси», «Готова продукція», «Товари».

2. Особливості обліку основних засобів підприємства визначені в П(С)БО 7 «Основні засоби» [33]. Даним положенням зокрема визначені особливості визначення вартості, обліку, амортизації, методи оцінки та переоцінки тощо [6].

3. Методологічні засади формування, використання та обліку інформації про запаси та її розкриття в управлінській та фінансовій звітності визначає Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [34]. Таким стандартом визначені особливості оцінки та переоцінки запасів підприємства, методика їх руху в процесі виробничої діяльності, механізм оцінки та процесу вибуття запасів [26].

4. Методологічні засади щодо інформації про формування доходів підприємства відображені в П(С)БО 15 «Доходи» [31]. Даний стандарт визначає

яким чином будуть формуватися доходи отримані в результаті використання матеріальних ресурсів підприємства [60, с. 184].

5. П(С)БО 16 «Витрати» визначає методичні засади формування різних статей витрат підприємства [60, с. 184]. Зокрема цей стандарт визначає особливості формування та обліку витрат на придбання матеріальних ресурсів, витрат через нестачу або брак виробництва, витрати від простоїв (пов'язаних з нестачею або псуванням сировини, матеріалів, запасів). Також П(С)БО 16 визначає склад витрат, що формують собівартість продукції підприємства, а серед них вагому частину складають саме витрати пов'язані з використанням матеріальних ресурсів [32].

Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 №879 передбачено алгоритм здійснення інвентаризації в тому числі і матеріальних активів на підприємстві [40]. Такі перевірки проводяться для забезпечення правдивості та достовірності бухгалтерської інформації, як для відображення у фінансовій звітності, так і для внутрішніх потреб (особливо якщо номенклатура матеріальних ресурсів дуже розгалужена). Відповідно до даного Положення інвентаризація проводиться за матеріально-відповідальними особами та за місцями формування та/або використання матеріальних ресурсів. При цьому зазначаються різні особливості об'єкту інвентаризації, залежно від його особливостей: інвентарний номер, номенклатурний номер, ціна, вартість, одиниці виміру, сорт, група, кількість, вага, розмір тощо [60, с. 184].

В ході проведення інвентаризаційних перевірок можуть виникнути нестачі матеріальних ресурсів, також вони можуть псуватися в ході виробничої діяльності, можливі втрати від браку. Такі випадки на підприємстві регулюються Порядком визначення розмірів збитку від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей від 22.01.96 №116 [41]. В цьому документі передбачені зокрема методи визначення та обчислення розміру збитків від нестач, знищення матеріальних ресурсів [60, с. 185].

Важливим внутрішнім джерелом інформації про матеріальні ресурси на підприємстві є первинна документація. Так, наприклад інформацію про товари в дорозі мають товаросупровідні документи – це такі документи, що надходять разом

з різними видами товарів та мають вичерпні дані про ці товари. До таких документів відносять: товаротransпортні накладні, рахунки-фактури, вантажні митні декларації, відвантажувальні специфікації тощо [63].

Рух матеріальних цінностей в середині підприємства в процесі забезпечення виробничої діяльності також супроводжується оформленням первинної документації на кожному етапі. Наприклад відпуск сировини та матеріалів зі складу безпосередньо у виробництво зазвичай здійснюється на основі попередньо встановлених лімітів, що визначаються в процесі планування на основі технічної документації. При цьому відпуск матеріалів у виробництво супроводжується оформленням: лімітно-забірних карт, накладних-вимог на відпуск, карток складського обліку матеріалів, актів-вимог на заміну (додатковий випуск) матеріалів (оформлюється лише за наявності дозволу керівника).

Одним з важливих джерел внутрішньої інформації щодо матеріальних ресурсів підприємства є дані управлінського обліку. В ході його здійснення на підприємстві формуються норми та нормативи для використання матеріальних ресурсів у виробничій діяльності. Відповідно все подальше списання матеріальних ресурсів буде відбуватися відповідно до цих норм.

Загалом система нормативно-правового регулювання відносин у сфері управління матеріальними ресурсами підприємства дуже розгалужена через складний об'єкт регулювання. Адже до категорії матеріальних ресурсів підприємства належать як оборотні так і необоротні активи, особливості використання яких в господарській діяльності значно різняться.

Висновки до розділу 1

Серед загального обсягу ресурсів підприємства саме матеріальні ресурси є одні з найскладніших для управління в ході господарської діяльності. Матеріальні ресурси – це основні та оборотні засоби виробництва, що беруть участь у процесі виробництва. Відповідно до наведеної трактовки, до матеріальних ресурсів належать: будинки, споруди, техніку, паливно-мастильні матеріали, усі необхідні

матеріали для забезпечення безперебійного виробництва, всі необхідні матеріали для забезпечення безпечних матеріальних умов праці тощо. Матеріальні ресурси підприємства, відповідно до їх визначення мають значну кількість класифікаційних ознак, адже до них можуть належати як оборотні так і необоротні активи.

Управління матеріальними ресурсами підприємства передбачає цілеспрямований вплив підприємства на сировину та матеріали, комплектуючі вироби, основні та допоміжні матеріали, інші матеріальні цінності, які призначені для використання у виробництві готової продукції, наданні послуг, виконанні різного роду робіт, обслуговуванні виробничого процесу і адміністративних потреб, з метою досягнення підприємством економічного та соціального ефекту. Головний критерій ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства – це задоволення потреб виробництва у матеріальних ресурсах таким чином, щоб мінімізувати витрати на їх придбання, транспортування, виготовлення, зберігання. Процес управління матеріальними ресурсами підприємства включає в себе так само основні функції менеджменту, як і класичне управління підприємством: планування, організація, мотивація та контролю. Проте ці процеси в ході управління матеріальними ресурсами будуть ускладнені, адже необхідно враховувати їх термін використання (оборотні та необоротні), відношення до виробничої діяльності (чи використовуються вони в процесі виробництва) тощо.

Вибір показників оцінки матеріальних ресурсів буде залежати від того, який аспект діяльності необхідно проаналізувати. Таким чином існують показники аналізу ефективності роботи матеріальних ресурсів, забезпечення матеріальними ресурсами виробничого процесу та аналіз використання матеріальних ресурсів у господарській діяльності. Існують також різні підходи до визначення загальних інтегральних показників оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів.

В Україні широка нормативно-правова база щодо регулювання управління матеріальними ресурсами підприємства, серед яких Конституція України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та різні П(С)БО.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

ТОВ «АБМ РЕЦИКЛІНГ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «АБМ Рециклінг» було створене у 2015 році, як спеціалізоване підприємство зі збирання, зберігання та переробки відходів електричного та електронного обладнання [36].

Підприємство надає послуги на всій території України (окрім тимчасово окупованих) з основним акцентом на Житомирську, Вінницьку, Київську, Рівненську та Хмельницьку області. Воно входить до великої групи, яка займається переробкою відходів в Європі. Відходи, які збираються ТОВ «АБМ Рециклінг» транспортуються та переробляються на 6 сучасних заводах по території Польщі (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Реєстраційна картка підприємства

Дата заповнення:

24.03.2024

1.	Повна назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «АБМ Рециклінг»
2.	Скорочена назва підприємства	ТОВ «АБМ Рециклінг»
3.	Юридична адреса	12402, Житомирська обл., Житомирський р-н, село Оліївка, вул. Садова, будинок 20А
4.	Фактичне місце розташування	12402, Житомирська обл., Житомирський р-н, село Оліївка, вул. Садова, будинок 20А
5.	Телефон	+380432575794, +380667055244
6.	Код ЄДРПОУ	40033691
7.	Номер і дата державної реєстрації	10681020000040815, 28.09.2015
8.	Дата заснування та фактичний термін діяльності, років	28.09.2015 (6 років 9 місяців)
9.	Форма власності	Недержавна власність
10.	Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю

Джерело: Складено за даними підприємства

До видів діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» можна віднести:

1) Основний:

- 38.11 Збирання безпечних відходів

2) Інші:

- 29.31 Виробництво електричного й електронного устаткування для автотранспортних засобів;
- 29.32 Виробництво інших вузлів, деталей і приладдя для автотранспортних засобів;
- 24.41 Виробництво дорогоцінних металів;
- 25.61 Оброблення металів та нанесення покриття на метали;
- 45.31 Оптова торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів;
- 45.32 Роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів;
- 45.40 Торгівля мотоциклами, деталями та приладдям до них, технічне обслуговування і ремонт мотоциклів;
- 46.12 Діяльність посередників у торгівлі паливом, рудами, металами та промисловими хімічними речовинами;
- 46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення;
- 46.51 Оптова торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням;
- 46.52 Оптова торгівля електронним і телекомунікаційним устаткуванням, деталями до нього;
- 95.11 Ремонт комп'ютерів і периферійного устаткування;
- 95.12 Ремонт обладнання зв'язку;
- 95.21 Ремонт електронної апаратури побутового призначення для приймання, записування, відтворювання звуку й зображення;
- 95.22 Ремонт побутових приладів, домашнього та садового обладнання;

- 46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням;
- 46.72 Оптова торгівля металами та металевими рудами;
- 46.76 Оптова торгівля іншими проміжними продуктами;
- 46.77 Оптова торгівля відходами та брухтом;
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;
- 47.99 Інші види роздрібно́ї торгівлі поза магазинами;
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт;
- 70.22 Консультування з питань комерційної діяльності й керування;
- 38.12 Збирання небезпечних відходів;
- 38.21 Оброблення та видалення безпечних відходів;
- 38.22 Оброблення та видалення небезпечних відходів;
- 38.31 Демонтаж (розбирання) машин і устаткування;
- 38.32 Відновлення відсортованих відходів;
- 39.00 Інша діяльність щодо поводження з відходами.

ТОВ «АБМ Рециклінг» безпечно та професійно переробляє відпрацьоване електричне та електронне обладнання.

Підприємство утилізує:

- електронне обладнання;
- побутову техніку;
- меблі;
- люмінесцентні та ртутні лампи
- акумулятори та батарейки;
- кабель та дрiт;
- пластмаси та полімери.

Досліджуване підприємство не здійснює виробничої діяльності, проте надає послуги з утилізації відходів для фізичних та юридичних осіб. Детальніше характеристика основних об'єктів господарської діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Характеристика об'єктів господарської діяльності підприємства

Види об'єктів та їх характеристика (продукція, роботи, послуги, товари)	Одиниця виміру	Обсяги господарювання			Відхилення 2023р. до 2021р.	
		Роки				
		2021	2022	2023	+, -	%
Утилізація відходів	М³	17146	17224	17459	313	1,83
РАЗОМ:	—	17146	17224	17459	313	1,83

Джерело: Складено за даними підприємства

Згідно з даними табл. 2.2 єдиним видом діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» є утилізація відходів. У 2023 році обсяги господарської діяльності збільшилися на 1,83 %.

Споживачем послуг підприємства є будь-які фізичні та/або юридичні особи, які мають намір утилізувати відходи. Клієнтська база ТОВ «АБМ Рециклінг» дуже розгалужена, у підприємства існують постійні клієнти, що звертаються доволі часто, а є такі, що користувалися послугами підприємства лише один раз або двічі.

Головними конкурентами є:

- ТОВ «Еко Захист-Україна»;
- Компанія «Вторма профі»;
- ТОВ «ЕКОВДМ».

Підприємство має ряд партнерів (зокрема і за кордоном), з якими співпрацює вже тривалий час. Особливості та характеристика основних партнерів ТОВ «АБМ Рециклінг» наведена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Характеристика основних партнерів підприємства

№	Партнери	Основні характеристики
1	2	3
1	MB Recycling	Компанія, що має 5 заводів з переробки відходів електричного й електронного обладнання, розташованих у різних регіонах Польщі. Саме послугами даної фірми користується ТОВ «АБМ Рециклінг» для утилізації відходів.
2	Elektryczne śmieci	Фірма в Польщі, яка надає послуги безпечного транспортування електричних відходів від фізичних та юридичних осіб до заводів, що займаються їх переробкою.

Продовження табл. 2.3

1	2	3
3	Maya Victory	Компанія надає послуги з транспортування шести видів електричних відходів від замовника до переробних заводів по всій території Польщі.
4	Fundacja Odzyskaj Środowisko	Організація займається поширенням екологічної освіти, розробляє та впроваджує відповідні освітні проєкти в різних регіонах Польщі.
5	Eko Hybres	Польська компанія, що займається утилізацією різного виду батарейок. Саме на даному заводі також утилізуються батарейки, які забирає у клієнтів ТОВ «АБМ Рециклінг»

Джерело: Складено за даними підприємства

Виходячи з даних табл. 1.3, підприємство ТОВ «АБМ Рециклінг» має тісну взаємодію з рядом компаній на території Польщі, які також займаються транспортуванням електричних відходів та мають виробничі потужності для їх утилізації.

Варто відзначити, що ТОВ «АБМ Рециклінг» не має конкурентів у Житомирській чи Вінницькій області, які є одними з основних регіонів, в яких працює підприємство. У Київській області можна виділити ряд конкурентів, що надають схожі послуги.

Підприємство діє на основі статуту. Статутний капітал ТОВ «АБМ Рециклінг» у 2023 році становив 100,00 тис. грн. Детально аналіз характеристики засновників підприємства було проведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Характеристика засновників підприємства за статутним капіталом

Засновники підприємства	Статутний капітал	
	сума, тис. грн.	питома вага, %
1. Юридичні особи: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТОРГОВЕ ПІДПРИЄМСТВО «ГЕКОН»	90,00	90,0
2. Фізичні особи: ДРУЧИНСЬКИЙ АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ	10,00	10,0
Разом	100,00	100,00

Джерело: Складено за даними підприємства

Відповідно до даних таблиці 1.5 можна зробити висновок, що досліджуване

підприємство має два засновника, а саме юридичну особу, внесок якої до статутного капіталу складає 90,0% та фізичну особу, внесок якої до статутного капіталу складає 10,0%.

Основними органами управління юридичної особи ТОВ «АМБ Рециклінг» є загальні збори учасників, які приймають основні управлінські рішення. Організація має дві зареєстровані ліцензії та ряд дозволів у сфері дотримання екологічного законодавства України.

Організаційна структура ТОВ «АМБ Рециклінг» є лінійно-функціональною, тобто, заснована на дотриманні єдиноначальності, лінійної побудови структурних підрозділів і розподілу функцій між ними. Лінійно-функціональна структура ТОВ «АМБ Рециклінг» реалізує принцип демократичного централізму, при якому підготовка та обговорення рішення проводиться колегіально, а прийняття рішення і відповідальність – тільки першими керівниками одноосібно.

Структура підприємства ТОВ «АМБ Рециклінг» пов'язує кращі властивості лінійної структури (чіткі зв'язки підпорядкованості, централізація управління в одних руках) і функціональної структури (розподіл праці, кваліфікована підготовка рішень). Лінійно-функціональна структура ТОВ «АМБ Рециклінг» є найбільш поширеною, особливо серед середніх ланок управління. На нижніх рівнях управління структури найбільш характерними є лінійні зв'язки підпорядкованості, а на верхніх – функціональні (рис. 2.1).

Підприємство ТОВ «АМБ Рециклінг» має лінійно-функціональну організаційну структуру, яка формується на великому підприємстві і призначена для відокремлення управління від безпосереднього виконавця роботи. Дана організаційна структура має невелику кількість виконавців, що посилює відповідальність кожного з них на свою роботу, та керівника – власника підприємства, який безпосередньо зацікавлений у кінцевих результатах роботи. Директор здійснює поточне керівництво діяльністю компанії.

Директор виконує наступні функції та обов'язки з організації та забезпечення діяльності:

- укладає договори, видає доручення;

- відкриває розрахункові та інші рахунки;
- затверджує штатний розпис;
- в межах своєї компетенції видає накази і дає вказівки, обов'язкові для всіх працівників підприємства.

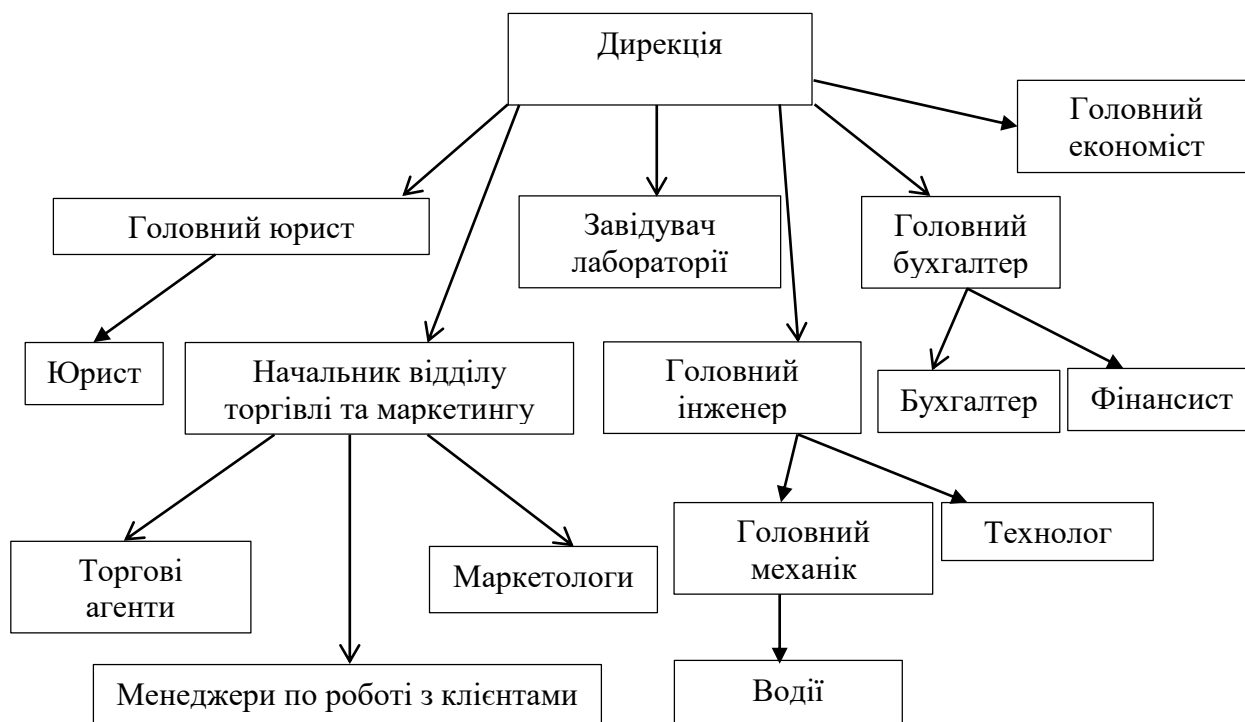

Рис. 2.1. Організаційна структура підприємства ТОВ «АМБ Рециклінг»

Джерело: Складено за даними підприємства

Директор самостійно визначає структуру адміністрації, апарату управління, чисельність, кваліфікаційний і штатний склад, наймає (призначає) на посаду та звільняє з посади працівників, укладає з ними контракти.

Начальник відділу торгівлі і маркетингу здійснює організацію процесів комунікації з уже існуючими клієнтами, налагодження зав'язків з новими споживачами послуг підприємства, формування маркетингової стратегії та затвердження основних маркетингових заходів. У його підпорядкуванні знаходяться маркетологи, які відповідають за розробку та організацію маркетингових заходів (розробка та розміщення реклами, реклама в мережі, на транспорті тощо). Особливість посади торгового агента полягає в тому, що однією

з основних вимог при влаштуванні на таку посаду є наявність водійського посвідчення категорії В. В їх обов'язки входить: пошук нових клієнтів у галузі постачання відходів електричного та електронного обладнання на території України; підготовка комерційних пропозицій, контрактів та інформаційних матеріалів; ведення ділових переговорів та обговорення умов співпраці, укладення комерційних контрактів; створення та підтримка довготривалих відносин з клієнтом. Менеджери по роботі з клієнтами відповідальні за обробку вхідних заявок від потенційних клієнтів, формування клієнтської бази, робота з проблемними клієнтами та боржниками.

Обов'язки головного бухгалтера визначаються його величезною відповідальністю за підсумки роботи підприємства. У них входять:

- керівництво працівниками бухгалтерії та фінансового відділу;
- формування бухгалтерського обліку. Нагляд над економією всіх видів ресурсів підприємства, над збереженням його власності;
- забезпечення правильного і законного нарахування заробітної плати, складання калькуляцій собівартості продукції, а також нарахування та своєчасного перерахування всіх видів податків, зборів, внесків, платежів;
- організація обліку матеріальних та грошових ресурсів підприємства – своєчасне їх відображення в бухгалтерських рахунках – ведення розрахункових, кредитних і фінансових операцій та ще багато інших обов'язків.

Бухгалтер забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад (принципів) бухгалтерського обліку, складає і подає у встановлені строки фінансові звітності, організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій, бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею і відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства та інше.

Першим заступником директора є головний інженер, який відповідає за проведення на підприємстві вірної технічної політики, технології і переробки на основі нових досягнень науки. Головний інженер керує службами ремонтного і

енергетичного обслуговування та контролю якості і безпеки утилізації відходів, організовує роботу з розвитку винахідливості.

Головний механік здійснює організаційно-технічне керівництво та контроль за технічно вірною і безперебійною експлуатацією обладнання та транспорту і несе відповідальність за своєчасний і якісний ремонт автомобілів в автопарку, переробних ліній і т.д.

Завідуючий лабораторією технохімічного і мікробіологічного контролю є практично керівником відділу технічного контролю. В його обов'язки входить здійснення функцій, пов'язаних з наглядом за показниками якості та безпеки всього технологічного процесу.

Юридичний відділ відповідає за складання договорів про співпрацю, отримання ліцензій та дозволів, представлення інтересів підприємства в суді тощо. Враховуючи те, що ТОВ «АМБ Рециклінг» здійснює господарську діяльність на основі впроваджених принципів ISO 9001 та ISO 14001, то контроль за дотриманням вимог даних стандартів підприємством також покладено на юридичний відділ.

Для подальшого аналізу господарської діяльності підприємства важливо визначити його позиції в бізнес-просторі. Для цього необхідно проаналізувати його основних споживачів, посередників, конкурентів, суб'єктів господарювання, що забезпечують його фінансово-інформаційне обслуговування. Детальний розгляд усіх цих факторів наведено на рис. 2.2.

Отже, підприємство має ряд конкурентів у Вінницькій та Київській областях, проте в Житомирській області у нього конкуренти відсутні. Його споживачами можуть бути фізичні та юридичні особи, проте їх у підприємства велика кількість, тому всі вони на рис. 2.2 не перераховувались. Щодо постачальників, то підприємство купує здебільшого контейнери для транспортування відходів та користується послугами екологічного аудиту, щоб забезпечити норми екологічного законодавства. Тож перелік постачальників буде дуже обмеженим. Також підприємство користується послугами партнерів щодо переробки відходів закордоном.

Рис. 2.2. Місце підприємства в економічній системі регіону

Джерело: Складено за даними підприємства

Дуже важливо для керівництва підприємством усвідомлювати та розмежовувати його основні бізнес-процеси (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Основні бізнес-процеси та операції підприємства

Бізнес-процес	Операція
1	2
1. Аналіз ринку і потреб споживачів	1.1. Визначення потреб та побажань споживачів 1.2. Вимірювання задоволення споживачів 1.3. Здійснення моніторингу змін на ринку
2. Розроблення	2.1. Здійснення моніторингу зовнішнього середовища

Продовження табл. 2.5

1	2
стратегічного бачення і місії компанії	2.2. Визначення концепції бізнесу і стратегії організації 2.3. Розроблення та ранжування цілей організації
3. Розроблення нових виробів чи послуг	3.1. Розроблення концепції нового виробу чи послуги 3.2. Розроблення, створення і оцінювання прототипів 3.3. Удосконалення існуючих виробів/послуг
4. Продаж виробів та послуг	4.1. Позиціонування на сегментах ринку 4.2. Оброблення замовлень споживачів
5. Виробництво і забезпечення виробництва	5.1. Основні етапи технологічного процесу 5.2. Виробнича інфраструктура 5.3. Системи планування та управління
6. Управління людськими ресурсами	6.1. Розроблення стратегії в галузі персоналу 6.2. Деталізація стратегії до рівня функцій 6.3. Здійснення відбору і влаштування персоналу 6.4. Навчання та розвиток персоналу 6.5. Управління продуктивністю праці, розроблення системи мотивації 6.6. Забезпечення належних умов праці
7. Управління інформаційними ресурсами	7.1. Планування, розроблення та розгортання системи інформаційної підтримки управління підприємством 7.2. Упровадження системної безпеки та контролю 7.3. Керівництво зберіганням та пошуком даних 7.4. Керівництво використанням машинного часу 7.5. Забезпечення системи розподіленого доступу і мережових комунікацій 7.6. Оцінювання якості інформації
8. Управління фінансовими й матеріальними ресурсами	8.1. Управління фінансовими ресурсами 8.2. Здійснення фінансового обліку та підготовка звітності 8.3. Здійснення внутрішньої ревізії 8.4. Управління податками 8.5. Управління основними засобами
9. Управління якістю виготовленої продукції	9.1. Вимірювання показників діяльності підприємства 9.2. Здійснення оцінки якості 9.3. Удосконалення процесів і систем 9.4. Упровадження системи комплексного управління якістю

Джерело: Складено за даними підприємства

Проаналізувавши основні бізнес-процеси на підприємстві в табл. 2.3 можемо зробити висновок, що підприємство розвивається та функціонує збалансовано, адже в межах його господарської діяльності охоплені майже всі основні аспекти. Особливу увагу підприємство акцентує на задоволенні потреб споживачів та забезпеченні якості послуг

Загалом досліджуване підприємство вже тривалий час функціонує на ринку Житомирської, Вінницької та Київської області. При цьому ТОВ «АБМ Рециклінг» основних конкурентів має лише в Київському регіоні.

2.2. Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «АБМ Рециклінг»

Для подальшого аналізу діяльності підприємства важливо визначити та розрахувати ряд економічних та фінансових показників які будуть характеризувати господарську діяльність ТОВ «АБМ Рециклінг» у динаміці за останні три роки. При цьому дослідження фінансово-економічного стану ТОВ «АБМ Рециклінг» доцільно розпочати з визначення основних показників господарської діяльності підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Основні економічні показники господарської діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» 2021-2023 роки

Показники	Роки			Відхилення 2023 рік до 2021 року	
	2021	2022	2023	+, –	%
1	2	3	4	5	6
1. Чистий дохід (виручка), тис. грн.	82656	27383	74800	-7856	-9,5
2. Валовий прибуток, тис. грн.	5118	444	-997	-6115	-119,5
3. Операційний прибуток, тис. грн.	-1220	-3538	-8143	-6923	-567,5
4. Чистий прибуток, тис. грн.	-2169	-6033	-8278	-6109	-281,6
5. Середньооблікова чисельність працівників, осіб.	116	114	108	-8	-6,9
6. Середньорічна вартість:					
• необоротних активів, тис. грн.	10158,5	6753,5	2185,5	-7973,0	-78,5
• в т.ч. основних засобів, тис. грн.	5173,5	5620,0	79,5	-5094,0	-98,5
• оборотних активів, тис. грн.	16468,5	14565,0	3211,5	-13257	-80,5
7. Фондовіддача, грн. коп.	18,99	11,26	1096,42	1077,42	5672,46
8. Фондомісткість, грн. коп.	0,05	0,09	0,001	-0,05	-98,0
9. Фондоозброєність, тис. грн./особу.	44,60	49,30	0,74	43,86	-98,34
10. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, об.	5,97	2,18	27,14	21,17	354,87
11. Продуктивність праці, тис. грн./особу.	712,55	240,20	692,59	-19,96	-2,80
12. Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.	12307	14524	17487	5180	42,09
13. Рентабельність господарської діяльності, %	-2,21	-19,04	-9,50	-7,29	x

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6
14. Рентабельність активів підприємства, %	-6,49	-65,64	-108,88	-102,39	x
15. Рентабельність власного капіталу, %	-21,65	-151,39	64,27	85,92	x

Джерело: Складено за даними підприємства

Виходячи з даних таблиці 2.6 очевидним є зниження обсягів виробництва продукції та яскраві кризові явища у господарській діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг». Підприємство характеризується значним зниженням чистого доходу (на 9,5%), високим рівнем збитковості (збитки зросли втричі у 2023 році в порівнянні з 2021 роком). Зростання заробітної плати у 2023 році становило 42,09%, що приблизно відповідає середньому рівню зростання заробітної плати в Україні. Збитковість господарської діяльності збільшилась на 7,29%. Таке зниження основних показників роботи підприємства пов'язане в першу чергу з повномасштабним вторгненням росії в Україну та веденням активних бойових дій на території нашої держави. Купівельна спроможність населення значно знизилась, посилились інфляційні процеси та кризові явища, ускладнився процес комунікації з іноземними партнерами, виникають затримки пов'язані з перебоями у електропостачанні, дефіцитом пального. За таких умов ТОВ «АБМ Рециклінг» знаходиться у складних умовах, адже наразі для багатьох підприємств переробка відходів перестає бути нагальною потребою у зв'язку з тотальною економією фінансових ресурсів.

Проведення аналізу активів підприємства та джерел їх формування дуже важлива складова в здійсненні оцінки фінансово-економічного стану, адже отримані в результаті дані відображають зміни в структурі активів та дозволяють визначити особливості в структурі капіталу підприємства (табл. 2.7).

З проведеного у табл. 2.7 аналізу можна зробити висновок, що наявні на підприємстві активи значно знизились у 2023 році в порівнянні з 2021 роком. Причиною таких змін стало повномасштабне вторгнення росії в Україну та активне ведення бойових дій. Кризові явища в економіці країни впливають на всіх

учасників ринку, отже споживачів, що замовляють послуги підприємства стає менше.

Таблиця 2.7

Характеристика майна підприємства та джерел його формування за балансом

Показники	Роки						Відхилення		
	2021		2022		2023		+/-	п.с	%
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Активи</i>									
I. Необоротні активи									
Нематеріальні активи:									
залишкова вартість	73,00	0,22	16,00	0,17	0,00	0,00	-73,00	-0,22	-100,00
первісна вартість	183,00	0,55	183,00	1,99	0,00	0,00	-183,00	-0,55	-100,00
накопичена амортизація	110,00	0,33	167,00	1,82	0,00	0,00	-110,00	-0,33	-100,00
Незавершене будівництво	3810,00	11,39	3981,00	43,31	213,00	2,80	-3597,00	-8,59	-94,41
Основні засоби									
залишкова вартість	5613,00	16,78	14,00	0,15	145,00	1,91	-5468,00	-14,88	-97,42
первісна вартість	15844,00	47,37	248,00	2,70	182,00	2,39	15662,00	-44,98	-98,85
знос	10231,00	30,59	234,00	2,55	37,00	0,49	10194,00	-30,10	-99,64
Усього за розділом I	9496,00	28,39	4011,00	43,64	360,00	4,73	-9136,00	-23,66	-96,21
II. Оборотні активи									
Виробничі запаси	699,00	2,09	48,00	0,52	699,00	9,19	0,00	7,10	0,00
Поточні біологічні активи	546,00	1,63	0,00	0,00	0,00	0,00	-546,00	-1,63	-100,00
Готова продукція	137,00	0,41	0,00	0,00	191,00	2,51	54,00	2,10	39,42
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:									
чисто реалізаційна вартість	19022,00	56,87	1719,00	18,70	2006,00	26,38	17016,00	-30,49	-89,45
первісна вартість	19022,00	56,87	1719,00	18,70	2006,00	26,38	17016,00	-30,49	-89,45
Дебіторська заборгованість за розрахунками:									
з бюджетом	26,00	0,08	57,00	0,62	269,00	3,54	243,00	3,46	934,62
Інша поточна дебіторська заборгованість	3496,00	10,45	3232,00	35,16	3635,00	47,81	139,00	37,36	3,98
Грошові кошти та їх еквіваленти:									
в національній валюті	21,00	0,06	0,00	0,00	54,00	0,71	33,00	0,65	157,14
інші оборотні активи	3,00	0,01	124,00	1,35	389,00	5,12	386,00	5,11	12866,67
Усього за розділом II	23950,00	71,61	5180,00	56,36	1243,00	16,35	22707,00	-55,26	-94,81
Баланс	33446,00	100,00	9191,00	100,00	7603,00	100,00	25843,00	0,00	-77,27

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Пасиви</i>									
I. Власний капітал									
Статутний капітал	2597,00	7,76	2597,00	28,26	100,00	1,32	-2497,00	-96,15	-6,45
Інший додатковий капітал	131,00	0,39	131,00	1,43	0,00	0,00	-131,00	-100,00	-0,39
Резервний капітал	837,00	2,50	837,00	9,11	0,00	0,00	-837,00	-100,00	-2,50
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	6453,00	19,29	420,00	4,57	-	-170,74	-	-301,16	-190,03
Усього за розділом I	10018,00	29,95	3985,00	43,36	-	-169,42	-	-228,58	-199,37
III. Довгострокові зобов'язання									
Інші довгострокові зобов'язання	1228,00	3,67	655,00	7,13	7021,00	92,35	5793,00	471,74	88,67
Усього за розділом III	1228,00	3,67	655,00	7,13	7021,00	92,35	5793,00	471,74	88,67
IV. Поточні зобов'язання									
Короткострокові кредити банків	8668,00	25,92	0,00	0,00	0,00	0,00	-8668,00	-100,00	-25,92
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	12077,00	36,11	0,00	0,00	10253,00	134,85	-1824,00	-15,10	98,75
Поточні зобов'язання за розрахунками:									
з бюджетом	340,00	1,02	8,00	0,09	377,00	4,96	37,00	10,88	3,94
зі страхування	55,00	0,16	1,00	0,01	152,00	2,00	97,00	176,36	1,83
з оплати праці	619,00	1,85	2,00	0,02	896,00	11,78	277,00	44,75	9,93
інші поточні зобов'язання	441,00	1,32	324,00	3,53	1785,00	23,48	1344,00	304,76	22,16
Усього за розділом IV	22200,00	66,38	4551,00	49,52	13463,00	177,07	-8737,00	-39,36	110,70
Баланс	33446,00	100,00	9191,00	100,00	7603,00	100,00	-	-77,27	0,00

Джерело: Складено за даними підприємства

Негативним для роботи ТОВ «АБМ Рециклінг» є скорочення основних засобів на майже 97%, що спричинене значними змінами у організації надання послуг з транспортування відходів та кризовими явищами в економіці країні. Якщо раніше підприємство купувало контейнери для перевезення відходів, то після того, як обсяги надання послуг скоротилися, ТОВ «АБМ Рециклінг» почали брати значну частину такого обладнання в оренду. При цьому придбані попередньо (до 2022 року) контейнери поступово зазнали зносу та були виведені з експлуатації. Саме через це відбулось значне скорочення основних засобів.

Збільшення дебіторської заборгованості також буде негативно відображатися на подальшій діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг». Наразі значна частина

контрагентів не здатна вчасно розраховуватися із власними зобов'язаннями, таким чином у 2023 році значно зросла заборгованість держави щодо податкового кредиту. Також частина постійних покупців не спроможні повністю погасити одразу всю суму за надані послуги щодо збирання відходів, проте вони мають вагомий кредит довіри у ТОВ «АБМ Рециклінг», саме тому їм була надана можливість розраховуватися за надані послуги частинами (щоб не втратити постійних клієнтів).

Проаналізувавши пасиви підприємства стає помітним значне зниження статутного капіталу в 2023 році в порівнянні з 2021 роком на 96,15%. Це пов'язано з виходом учасників з товариства, що призвело до зменшення статутного капіталу.

Нерозподілені збитки в 2023 році свідчать про нестабільний фінансовий стан підприємства. Одним з факторів, які ставлять під сумнів подальшу ефективну діяльність підприємства є постійне зростання довгострокових зобов'язань підприємства. Так у 2023 році довгострокові зобов'язання підприємства зросли, в порівнянні з 2021 роком, у 4 рази. Це може значно знизити платоспроможність ТОВ «АБМ Рециклінг» в подальшій діяльності.

Позитивним є зниження короткострокових позик на 39,36%, в основному за рахунок погашення короткострокових кредитів банку, та значне зниження (майже вдвічі) кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Для всебічної оцінки фінансово-економічного стану підприємства дуже важливо провести аналіз його доходів та витрат, які безпосередньо впливають на прибутковість (збитковість) підприємства. Аналіз звіту про фінансові результати наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Механізм формування фінансових результатів діяльності
ТОВ «АБМ Рециклінг», тис. грн.

Показники	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	+/-	%
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	82656,00	27383,00	74800,00	-7856,00	-9,50

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	77538,00	26939,00	75797,00	-1741,00	-2,25
Валовий: прибуток (збиток)	5118,00	444,00	0,00	-5118,00	-100,00
Інші операційні доходи	5389,00	10108,00	14034,00	8645,00	160,42
Адміністративні витрати	2653,00	1238,00	2201,00	-452,00	-17,04
Витрати на збут	3483,00	2022,00	3816,00	333,00	9,56
Інші операційні витрати	5591,00	10830,00	15163,00	9572,00	171,20
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	-1220,00	-3538,00	-8143,00	-6923,00	567,46
Інші доходи	3565,00	4172,00	306,00	-3259,00	-91,42
Фінансові витрати	396,00	138,00	0,00	-396,00	-100,00
Інші витрати	3626,00	6416,00	441,00	-3185,00	-87,84
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток (збиток)	-1677,00	-5920,00	-8278,00	-6601,00	393,62
Податок на прибуток від звичайної діяльності	492,00	113,00	157,00	-335,00	-68,09
Фінансові результати від звичайної діяльності: прибуток (збиток)	-2169,00	-6033,00	-8278,00	-6109,00	281,65
Чистий: прибуток (збиток)	-2169,00	-6033,00	-8278,00	-6109,00	281,65

Джерело: Складено за даними підприємства

Провівши аналіз Звіту про фінансові результати можна помітити значне збільшення збитків (майже втричі) у 2023 році в порівнянні з 2021 роком, що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбувається в першу чергу через зменшення обсягів отриманої підприємством виручки та збільшенням операційних витрат.

Фінансово-економічний аналіз господарської діяльності підприємства також включає в себе визначення ряду основних показників оцінки фінансового стану (ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності тощо) для формування обґрунтованих висновків щодо особливостей динаміки розвитку досліджуваного підприємства. Основні показники оцінки фінансового стану ТОВ «АБМ Рєциклінг» та їх динаміка наведені в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників оцінки фінансового стану підприємства

Показники	Роки			Відхилення 2023 р до 2021 р.
	2021	2022	2023	
				+, -
1. Коефіцієнт загальної ліквідності	1,08	1,14	0,09	-0,99
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,00	0,00	0,00	0,00
3. Чистий оборотний капітал, тис. грн	1750,00	629,00	-12220,00	-13970,00
4. Коефіцієнт автономії	0,30	0,43	-1,69	-1,99
5. Коефіцієнт фінансової стабільності	0,43	0,40	-0,88	-1,31
6. Коефіцієнт забезпеченості власними засобами	-0,17	-1,49	0,64	0,81
7. Коефіцієнт оборотності активів	3,10	1,28	8,91	5,80
8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	7,44	3,91	-16,82	-24,26
9. Рентабельність господарської діяльності, %	-2,21	-19,04	-9,50	-7,29
10. Рентабельність власного капіталу, %	-21,65	-151,39	64,27	85,92
11. Рентабельність продукції, %	6,19	1,62	-1,33	-7,52

Джерело: Складено за даними підприємства

Відповідно до даних, наведених в табл. 2.9, в 2023 році коефіцієнт загальної ліквідності на підприємстві становив 0,09, а це означає, що на одну гривню поточних зобов'язань підприємства припадає 0,09 грн. оборотних активів, це аж на 0,99 грн. менше ніж у 2021 році. Даний коефіцієнт менше одиниці, це свідчить про те, що підприємство швидкими темпами втрачає ліквідність, і є вже майже не ліквідним. Це означає, що при необхідності підприємство буде неспроможним погасити власні поточні заборгованості.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на ТОВ «АБМ Рециклінг» знаходиться на рівні 0,00, тобто підприємство має проблеми з ліквідністю, та не здатне за потреби швидко погасити зобов'язання за рахунок власних високоліквідних активів.

Негативним є значне зменшення чистого оборотного капіталу у 2023 році на 13970 тис. грн.. Така тенденція лише підтверджує неліквідний стан підприємства у 2023 році.

Нормативне значення коефіцієнта автономії має бути на рівні не нижче ніж 0,5, проте у 2023 році на ТОВ «АБМ Рециклінг» даний коефіцієнт має значення

-1,69. Від'ємне значення пов'язане зі збільшенням непокритих збитків підприємства.

Коефіцієнт фінансової стабільності також значно знизився у 2023 році в порівнянні з 2021 роком (на 1,31) через різке виведення власних коштів власниками ТОВ «АБМ Рециклінг». Тож, у звітному році, підприємство не має змоги погасити зобов'язання перед кредиторами за рахунок власного капіталу через високий рівень збитковості та неефективну господарську діяльність.

В 2023 році коефіцієнт оборотності активів становив 8,91. Отже, капітал, вкладений в активи ТОВ «АБМ Рециклінг» здійснив за звітний період 8,91 оборотів. Це на 5,8 більше ніж в 2021 році. Тенденція до збільшення коефіцієнта оборотності активів може означати, що підприємство: або стало більш ефективно використовувати наявні в нього ресурси; або (що є більш імовірним) зменшилась вартість активів підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу на ТОВ «АБМ Рециклінг» у 2023 році становив -16,82, що є негативним значенням та значно нижче, ніж у 2021 році. Така тенденція пов'язана з різким виведенням значної частини власного капіталу власниками підприємства через його незадовільний стан та збитковість.

Рентабельність господарської діяльності характеризує загальну ефективність діяльності підприємства. У звітному періоді показник рентабельності діяльності становив -9,5%, тобто підприємство отримало збиток в результаті своєї господарської діяльності. Також варто відзначити, що у 2023 році збитки ТОВ «АБМ Рециклінг» значно збільшилися, що є дуже негативною тенденцією.

Показник рентабельності власного капіталу відображає рівень прибутковості власних ресурсів підприємства. В 2023 році на ТОВ «АБМ Рециклінг» на 1 грн. коштів, вкладених у власний капітал припадало 64,27% збитку. В 2021 році цей показник був значно меншим і становив лише 21,65%.

Рентабельність продукції – один з головних показників, які будуть характеризувати ефективність виробничого підприємства, адже мета кожної такої фірми полягає в реалізації власної продукції для отримання максимального економічного та соціального ефекту. У 2023 році показник рентабельності

продукції на ТОВ «АБМ Рециклінг» становив (-1,33%) збитку на 1 грн продукції, що на 7,52% більше ніж у 2021 році (адже у 2021 році показник становив +6,19%)

Отже, провівши детальний аналіз господарської діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг», можна зробити висновок про його неефективність та збитковість. Підприємство має низьку ліквідність а показники рентабельності мають від’ємне значення через значні збитки, які ТОВ «АБМ Рециклінг» отримує в результаті власної виробничої діяльності. Отже, підприємство не ефективно використовую наявні ресурси, а його потенціал абсолютно не використовується та не розвивається. За таких умов важливо приймати такі управлінські рішення, які дозволять покращити діяльність ТОВ «АБМ Рециклінг», а не призведуть до його ліквідації.

2.3. Оцінка системи управління матеріальними ресурсами підприємства

Результати проведеного фінансово-економічного аналізу свідчать про те, що господарська діяльність підприємства проводиться не ефективно, а саме ТОВ «АБМ Рециклінг» знаходиться в кризовому стані. При цьому у 2023 році відбулося вилучення одним з власників частини ресурсів з власного капіталу підприємства. Після такого рішення показники діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» змінилися. Такі управлінські рішення також сильно вплинули на склад та структуру матеріальних ресурсів. Тож, при подальшому аналізі ефективності використання різних видів матеріальних ресурсів підприємства важливо пам’ятати про цю особливість.

Процес оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства доцільно розпочати з аналізу основних засобів та інших необоротних матеріальних активів. Це найменш ліквідні ресурси підприємства, які мають тривалий термін експлуатації. На ТОВ «АБМ Рециклінг» до основних засобів належать машини, що транспортують відходи, тара та контейнери для транспортування відходів, термін корисного використання якої більше 1-го року. На балансі підприємства також знаходиться обладнання та меблі для офісного

приміщення, в якому працює адміністративний персонал, проте ці ресурси не стосуються безпосередньо процесу збору, транспортування та утилізації відходів (тобто виконують адміністративні а не виробничі функції). Основні показники, за допомогою яких доцільно проводити аналіз динаміки необоротних матеріальних активів ТОВ «АБМ Рециклінг» наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Показники ефективності використання необоротних матеріальних активів ТОВ «АБМ Рециклінг»

№	Показник	Роки			Відхилення 2023 р до 2021р., +/-
		2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6
1	Частка необоротних активів у активах підприємства, %	28,39	43,64	4,73	-23,66
2	Частка основних засобів в необоротних активах підприємства, %	59,11	0,35	40,28	-18,83
3	Частка основних засобів в активах підприємства, %	16,78	0,15	1,91	-14,87
4	Частка амортизаційних відрахувань в структурі операційних витрат, %	1,26	1,20	5,32	4,06
5	Частка інвестицій в необоротних активах підприємства, %	40,12	99,25	59,72	19,60
6	Фондовіддача, грн. коп.	18,99	11,26	1096,42	1077,43
7	Фондомісткість, грн. коп.	0,05	0,09	0,001	-0,049
8	Фондоозброєність, грн./особу	44,60	49,30	0,74	-43,86
9	Коефіцієнт придатності основних засобів	0,35	0,06	0,80	0,45
10	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,21	0,06	0,09	-0,12
11	Коефіцієнт реальної вартості майна	0,19	0,02	0,16	-0,03
12	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,65	0,94	0,20	-0,45
13	Рентабельність основних засобів, %	-14,42	-74,98	-3850,23	-3835,81
14	Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,25	0,00	0,11	-0,14

Джерело: Складено за даними підприємства

У табл. 2.10 було згруповано основні показники, за допомогою аналізу динаміки яких можливо оцінити особливості використання необоротних матеріальних активів на досліджуваному підприємстві. Першим показником є частка необоротних активів у активах підприємства, який у 2023 році становив 4,73%, що на 23,66% менше, ніж у 2021 році. Такі зміни безпосередньо пов'язані з вилученням майна власником у 2023 році. При цьому можливо припустити, що дане майно використовувалося не ефективно, адже після його вилучення показники ефективності господарської діяльності не зазнали критичних змін, хоч і знизилися (проте підприємство є збитковим вже тривалий період часу).

Частка основних засобів в структурі необоротних активів підприємства у 2023 році також знизилась на 18,83%. Загалом необоротні активи ТОВ «АБМ Рециклінг» зазнали суттєвих змін за останні три роки. Причиною таких критичних рішень стали тривала збитковість підприємства та початок у 2022 році повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Частка основних засобів в активах підприємства зменшилась на 14,87% у 2023 році в порівнянні з показником 2021 роком, та становила лише 1,91%. Скорочення основних засобів без процесу їх безпосереднього оновлення свідчить про неефективність управлінської діяльності протягом тривалого часу, що також підтверджується значною збитковістю основної діяльності. Пандемія COVID 19 у 2020-2021 роках негативно вплинула на господарську діяльність ТОВ «АБМ Рециклінг», адже підприємство тісно співпрацює з іноземними партнерами, а суцільний карантин та закриття кордонів погіршив цю співпрацю. А повномасштабне вторгнення росії в Україну призвело до значного посилення кризових явищ в національній економіці. Попит на утилізацію відходів знизився, тож 2022 рік став для ТОВ «АБМ Рециклінг» складним та кризовим, адже довелося шукати нових споживачів та, подекуди, налагоджувати нові канали збуту (тому що північні регіони Київської та Житомирської областей, в яких також розташовані деякі клієнти підприємства, значно постраждали від російського вторгнення та боїв за Київ).

Зростання питомої ваги амортизації в структурі операційних витрат підприємства свідчить про збільшення морального та фізичного старіння наявної техніки. Автомобілі для транспортування відходів були придбані керівництвом ТОВ «АБМ Рециклінг» у 2015 році (при заснуванні підприємства) вже вживаними у закордонного продавця. На той момент стан техніки був задовільний, тому її ввели в експлуатацію. Проте за весь час існування підприємства технічна база майже не оновлювалась, а в 2022-2023 роках, через вилучення власником своєї частки в статутному капіталі та значну збитковість операційної діяльності, частину обладнання було виведено з експлуатації взагалі. Загалом частка амортизаційних витрат у структурі операційних витрат підприємства у 2023 році становила 5,32%, що на 4,06% більше, ніж у 2021 році.

Позитивною для ТОВ «АБМ Рециклінг» є зростання частки інвестицій в необоротних активах підприємства на 19,60% у 2023 році в порівнянні з 2021 роком. Проте таке збільшення могло відбутися в тому числі і через зниження частки основних засобів в структурі активів, а не через збільшення обсягів інвестиційних вкладень. Тому, за результатами даного показника не можливо точно стверджувати, що підприємство здійснює ефективну інвестиційну діяльність та оновлення необоротних матеріальних ресурсів.

Значне зростання показника фондовіддачі у 2023 році на 1077,43 також пов'язане зі скороченням обсягів основних засобів (і, як наслідок, зниження середньорічної вартості основних засобів), а не через їх ефективне використання. Збільшення фондовіддачі не значне скорочення рівня доходів підприємства на 9,50% (див. табл. 2.8) свідчить про те, що більшість основних засобів і раніше використовувалися підприємством не ефективно. Адже, якби всі основні засоби активно використовувалися у операційній діяльності, то рівень втрати дохідності при вилученні значної частини технічних засобів був би значно вищим.

Оскільки фондовіддача, показник обернений до фондомісткості, то зростання другого буде означати скорочення першого. Показник фондомісткості у 2023 році становив лише 0,001, тобто зменшився в порівнянні з 2021 роком на 0,049.

Як і в попередніх випадках, зниження рівня фондоозброєності на ТОВ «АБМ Рециклінг» пов'язане зі скороченням середньорічної вартості основних засобів. Через низьку ефективність роботи підприємства, відсутність стабільного попиту, доволі низький рівень заробітної плати (середня заробітна плата на одного працівника нижча, ніж середня заробітна плата на ринку праці) та кризові явища в національній економіці на ТОВ «АБМ Рециклінг» у 2023 році також знизилась чисельність працівників на 8 осіб, тобто на 6,9% (див. табл. 2.6). Загалом, 2022-2023 роки характеризуються зниженням ефективності та продуктивності праці через витік кваліфікованих кадрів з підприємства. Багато працівників були вимушені залишити роботу на ТОВ «АБМ Рециклінг» через початок повномасштабного вторгнення росії в Україну як біженці закордоном, деякі працівники були мобілізовані протягом цього періоду до лав сил оборони України. Зросла плінність кадрів, що також стало причиною зниження ефективності використання основних засобів, матеріалів, адже у нових працівників просто ще відсутній досвід роботи з даними технологіями.

Придатність основних засобів у 2023 році в порівнянні з 2021 роком збільшилась на 0,45. Чим вищим є показник придатності, тим кращим вважається стан основних засобів, проте збільшення його на ТОВ «АБМ Рециклінг» швидше свідчить про зростання ефективності використання тих основних засобів, що підприємство має станом на 2023 рік.

Показник придатності основних засобів доцільно розглядати разом з коефіцієнтом зносу основних засобів, який у 2023 році на ТОВ «АБМ Рециклінг» становив 0,20, що на 0,45 менше, ніж у 2021 році. Така динаміка до зниження коефіцієнту зносу основних засобів та зростання коефіцієнта придатності основних засобів говорить про зростання ефективності їх використання та зменшення кількості застарілої техніки. Отже процеси операційної діяльності (транспортування та утилізація відходів) стали якіснішими та безпечнішими, ніж були раніше.

Коефіцієнт оновлення основних засобів на ТОВ «АБМ Рециклінг» скоротився на 0,12, а це свідчить про те, що керівництво підприємства не

займається оновленням основних засобів. Основною причиною цього є відсутність власних фінансових ресурсів для вкладення інвестицій, високий рівень відсотків банківських кредитів (іноді сума до сплати відсотків може бути вищою, ніж прибутковість інвестиційних проєктів), та складність залучення в діяльність іноземних інвесторів через економіко-політичну та безпекову ситуацію в країні.

Реальна вартість майна, що є однією з основ операційної діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» становить у 2023 році 0,16 (тобто 16%), що на 0,03 (тобто 3%) менше ніж у 2021 році. Очевидно, що в порівнянні зі скороченням середньорічної вартості необоротних активів на 78,5%, в тому числі основних засобів аж на 98,5% (див. табл. 2.6), зменшення реальної вартості майна лише на 3% свідчить лише про не раціональне та не ефективне його використання в попередніх періодах. Такі ж висновки можна зробити і проаналізувавши динамку показника продуктивності використання основних засобів, який, попри зниження їх середньорічної вартості, зріс на 1,72 у 2023 році в порівнянні з 2021 роком.

Показник рентабельності основних засобів значно знизився у 2023 році в порівнянні з 2021 роком тому, що підприємство отримує значні збитки та не ефективно використовує власні ресурси.

При проведенні аналізу використання матеріальних ресурсів дуже важливо оцінити не лише основні засоби, але й оборотні матеріальні активи, які наявні у ТОВ «АБМ Рециклінг» (табл.2.11).

Таблиця 2.11

Показники ефективності використання оборотних матеріальних активів ТОВ «АБМ Рециклінг»

№	Показник	Роки			Відхилення 2023 р до 2021р., +/-
		2021	2022	2023	
1	2	3	4	5	6
1	Матеріаловіддача, грн. коп.	4,05	15,50	25,83	21,78
2	Матеріаломісткість чистого доходу, грн. коп.	0,25	0,06	0,04	-0,21
3	Матеріаломісткість операційних витрат, грн. коп.	0,86	0,85	0,72	-0,14

Продовження табл. 2.11

4	Питома вага матеріальних ресурсів в собівартості продукції, %	26,31	6,56	3,82	-22,49
5	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності	0,02	-0,01	-1,83	-1,85
6	Коефіцієнт маневреності власних оборотних активів	0,04	-2,08	0,00	-0,04
7	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,20	0,71	0,08	-0,12
8	Коефіцієнт оборотності оборотних активів, об.	5,02	1,42	12,04	7,02
9	Тривалість обороту оборотних активів, дн.	71,73	253,90	29,89	-41,84
10	Коефіцієнт фінансово-експлуатаційних потреб	-0,03	-0,10	-0,14	-0,11
11	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	5,51	1,99	13,70	8,19
12	Тривалість погашення дебіторської заборгованості, дн.	65,30	181,11	26,27	-39,03
13	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	0,38	-0,54	-14,88	-15,26
14	Тривалість обороту матеріальних запасів, дн.	6,20	9,40	2,26	-3,94
15	Частка власних оборотних активів в структурі балансу, %	0,02	-0,003	-1,74	-1,76

Джерело: Складено за даними підприємства

Одним з ключових показників, які характеризують ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства є матеріаловіддача, який відображає кількість наданих послуг (продукції) яка припадає на 1 грн витрачених матеріальних ресурсів. У 2023 році даний показник становив 25,83 грн, що на 21,78 грн більше, ніж у 2021 році. Отже при скороченні обсягів чистого доходу та власного капіталу, матеріальні ресурси все ж стали використовуватися більш ефективно.

Наступним показником, який варто проаналізувати – це матеріаломісткість. Існує два підходи до визначення показника матеріаломісткості: матеріаломісткість чистого доходу та матеріаломісткість операційних витрат. Показник матеріаломісткості чистого доходу показник обернений до матеріаловіддачі, та визначає кількість матеріальних ресурсів (відображених в формі №1 «Баланс» звітності підприємства) припадає на 1 грн готової продукції (наданих послуг). У 2023 році даний показник становив 0,04 грн, що на 0,21 грн менше, ніж у 2021 роком.

Матеріаловіддача операційних витрат визначається з використанням показника матеріальних витрат безпосередньо у структурі операційних витрат підприємства (у формі №2 «Звіт про фінансові результати»). У 2023 році даний показник зменшився на 0,14 грн в порівнянні з 2021 роком та становив 0,72 грн. Причиною зниження даного показника є зменшення чистого доходу та обсягів надання послуг з утилізації відходів.

Питома вага матеріальних ресурсів в собівартості продукції (у випадку ТОВ «АБМ Рециклінг» – наданих послуг) знизилась у 2023 році на 22,49% нижче ніж у 2021 році. Зниження балансової вартості матеріальних ресурсів, що використовуються в операційній діяльності та формують собівартість наданих послуг свідчить про зменшення обсягів надання послуг. При цьому змінилася також і структура собівартості, адже саме про це говорить зменшення питомої ваги матеріальних ресурсів.

Рівень забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності становив -1,83 у 2023 році, що на 1,85 менше, ніж у 2021 році. Від’ємне значення даного показника свідчить про те, що підприємство не здатне забезпечити свою господарську діяльність власними оборотними активами.

Рівень маневреності власних оборотних активів відображає ліквідність оборотних матеріальних ресурсів у 2023 році знаходився на нульовому рівні, тобто оборотні матеріальні ресурси ТОВ «АБМ Рециклінг» були абсолютно не ліквідними.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів відображає який рівень оборотних коштів припадає на 1 грн. наданих підприємством послуг. У 2023 році даний показник становив 0,08 грн, що на 0,12 грн менше ніж у 2021 році. Скорочення даного показника свідчить про зменшення обсягів оборотних коштів на підприємстві. Така динаміка говорить про погіршення економічної ситуації на підприємстві та зниження ефективності використання оборотних матеріальних ресурсів у господарській діяльності.

Оборотність оборотних активів у 2023 році знаходилась на рівні 12,04, тобто на 7,02 більше, ніж у 2021 році. Зростання даного показника пов'язане зі зменшенням вартості оборотних активів, а не зі зростанням обсягів господарської діяльності. Саме тому таке значне зростання не буде характеризувати ТОВ «АБМ Рециклінг» з позитивної сторони, як успішного та конкурентоздатного учасника ринку.

Оскільки оборотність оборотних активів підприємства у 2023 зросла, то тривалість одного обороту відповідно зменшилась, та становила лише 29,89 дн. (що на 41,84 дн. менше, ніж у 2021 році).

Фінансово-експлуатаційні потреби підприємства – це відповідні ресурси, які вкладені у формування запасів матеріальних ресурсів, які використовуються в операційній діяльності, готової продукції. Тож коефіцієнт фінансово-експлуатаційних потреб відображає рівень запасів матеріальних ресурсів, якими здатне себе забезпечити підприємство. У 2023 році даний показник скоротився на 0,11, та був від'ємним. Тож ТОВ «АБМ Рециклінг» не здатне забезпечити власні фінансово-експлуатаційні потреби, отже воно не забезпечене необхідним рівнем матеріальних ресурсів.

Оборотність дебіторської заборгованості відображає на скільки швидко погашаються зобов'язання споживачів перед підприємством. У 2023 році на ТОВ «АБМ Рециклінг» коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості становив 13,7, що аж на 8,19 більше, ніж у 2021 році. Збільшення оборотності дебіторської заборгованості у 2023 році пов'язане зі зменшенням її розміру у

структурі балансу. Відповідно тривалість погашення дебіторської заборгованості у звітному періоді зменшилась на 39,03 дн.

Оскільки на ТОВ «АБМ Рециклінг» структура джерел формування активів за останні роки змінилася, то значних змін зазнав і показник забезпечення власними оборотними засобами запасів. Показник у 2023 році був від'ємним та зменшився за останні три роки на 15,26.

Отже, ТОВ «АБМ Рециклінг» не ефективно використовує власні матеріальні ресурси. За останні роки значний вплив на підприємство мають економічні, політичні та безпекові фактори, які існують в зовнішньому середовищі. При цьому ряд невдалих управлінських рішень керівництва ТОВ «АБМ Рециклінг», ефективність використання матеріальних ресурсів ще більше знизилась. Проблем у діяльності підприємства дуже багато, наприклад високий рівень збитковості, скорочення обсягів надання послуг, низька конкурентоспроможність на ринку, неефективне управління, застарілість обладнання.

2.4. Напрями підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

Визначивши основні проблеми в діяльності підприємства та в системі управління його матеріальними ресурсами можливо визначити основні шляхи, на яких варто зосередитися, та сформувати ряд заходів для підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів. Тож, серед основних проблем в управлінні ТОВ «АБМ Рециклінг» та його матеріальними ресурсами варто виділити:

- відсутність гнучкості та адаптивності управлінської діяльності, через що на підприємство такий негативний вплив мали пандемія COVID19 та повномасштабне вторгнення росії в Україну;
- відсутність чіткої стратегії та стратегічного бачення власного розвитку в майбутньому;
- скорочення споживання послуг ТОВ «АБМ Рециклінг»;

– відсутність визначеної маркетингової політики на підприємстві, що призводить до зменшення споживачів, адже відсутній активний пошук та комунікація з потенційними споживачами;

- високий рівень збитковості;
- скорочення обсягів основних та оборотних активів підприємства;
- зменшення власного капіталу;
- нераціональне використання матеріальних ресурсів;
- неефективна організаційна структура підприємства;
- низька мотивація персоналу;
- відсутність корпоративної культури та опір змінам;
- низька конкурентоспроможність на ринку та відсутність зовнішніх конкурентних переваг;
- зношеність обладнання тощо.

Всі наведені вище проблеми прямо чи опосередковано впливають на ефективність використання матеріальних ресурсів на ТОВ «АБМ Рециклінг». Проте, найбільшими проблемами для підприємства є відсутність стратегічного бачення подальшого розвитку, зниження споживання його послуг на ринку (що погіршує результативність використання матеріальних ресурсів) та зношеність основних засобів. Всі ці проблеми взаємопов'язані, адже через відсутність сформованої загальної стратегії у підприємства також відсутні маркетингова та конкурентна стратегії, як наслідок – відсутня виважена маркетингова політика. Результатом нехтування такими стратегічними інструментами є відсутність роботи з потенційними споживачами, адже працівники підприємства просто не усвідомлюють на який сегмент ринку доцільніше всього орієнтуватися, яким чином провадити маркетингові заходи та де шукати споживачів, які будуть готові користуватися послугами по утилізації відходів.

Послуги, які надає ТОВ «АБМ Рециклінг» дуже специфічні. Існує ряд зовнішніх факторів, які заважають провадити підприємству свою основну діяльність на ринку. Для аналізу їх впливу та формування подальших шляхів їх подолання необхідно провести SWOT-аналіз (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

SWOT-аналіз діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг»

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
1. Єдине підприємство в Житомирській області, яке займається утилізацією відходів; 2. Налагодженні зв'язки з іноземними партнерами; 3. Розроблено інформативний сайт, на якому можливо залишити заявку; 4. Унікальність запропонованих підприємством послуг; 5. Популяризація екологічного менеджменту та охорони навколишнього середовища у сучасному суспільстві.	1. Відсутність сформованого стратегічного бачення подальшого розвитку підприємства; 2. Низька конкурентоспроможність; 3. Відсутність на підприємстві ефективної маркетингової політики; 4. Застаріле обладнання; 5. Низька ефективність використання матеріальних ресурсів; 6. Збитковість господарської діяльності; 7. Низька мотивація персоналу підприємства.
<i>Ринкові можливості</i>	<i>Ринкові загрози</i>
1. Зі зростанням суспільної свідомості, потреба в утилізації небезпечних та шкідливих відходів з мінімізацією шкоди для навколишнього середовища зростає; 2. Підтримка екологічної діяльності та утилізації відходів з боку держави; 3. Дана сфера лише набуває розвитку в Україні, тож ринок ще не має великої кількості учасників	1. Через війну в Україні рівень життя населення та платоспроможний попит зменшилися; 2. Безпекова ситуація в країні призвела до того, що екологічні проблеми перестали бути нагальними для населення; 3. Нестача кваліфікованих кадрів; 4. Значні інфляційні процеси

Джерело: Складено за даними підприємства

Згідно з даними табл. 2.12 через війну в Україні відбулося скорочення платоспроможного попиту, а вирішення екологічних проблем перестало бути нагальною потребою, адже виникла небезпека втрати державності. Тож, для підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів на ТОВ «АБМ Рециклінг» важливо перш за все підвищити обсяги реалізованих послуг та забезпечити для підприємства стабільний попит. Лише за таких умов збиткове наразі підприємство буде здатне утримувати ринкові позиції і мати відповідний рівень доходів для забезпечення стабільної господарської діяльності. Отже, основні напрямки, на які необхідно звернути уваги при розробці шляхів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів відображені на рис. 2.3.

Звісно, що розробка стратегій прямо не включає в себе швидке підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів, так само як і налагодження каналів збуту (надання послуг), проте дані кроки дозволить збільшити обсяги

господарської діяльності та залучити додаткові ресурси для покращення матеріальної бази. Тож, в першу чергу для ТОВ «АБМ Рециклінг» дуже важливо визначити стратегію подальшої діяльності, розробити підходи до покращення конкурентоспроможності на рику в майбутньому.

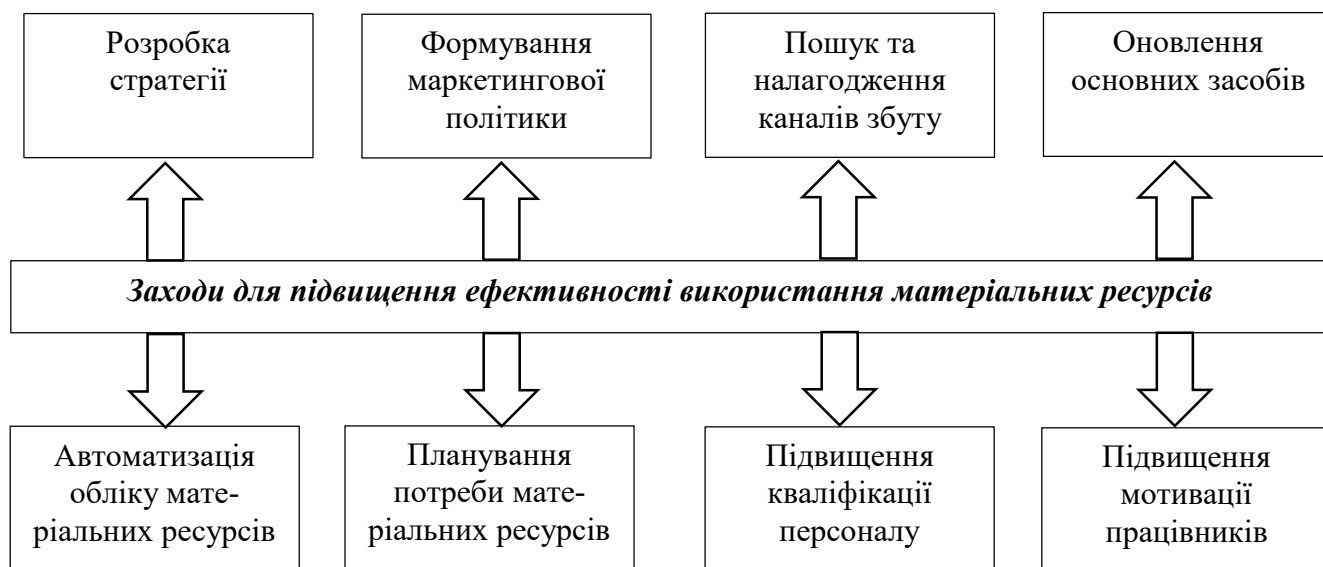

Рис. 2.3. Заходи щодо підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «АБМ Рециклінг»

Джерело: Складено за даними підприємства

Першочергово важливо визначити візію (бачення) підприємства власного розвитку та діяльності в майбутньому. Пропонуємо сформулювати її наступним чином: «Мати стійку позицію на ринку утилізації шкідливих та небезпечних відходів в Житомирській області, та здобути конкурентні переваги на ринку Київського регіону». На сучасному етапі розвитку господарської діяльності не доречним буде планувати займати лідируючі позиції на ринку, адже бачення має бути реальним та досяжним у майбутній перспективі. Краще, по досягненню даного результату переглянути сформовану стратегію подальшого розвитку та сформулювати нове бачення для ТОВ «АБМ Рециклінг». Таким чином буде легше досягати поставлених завдань та цілей, реально оцінювати власні можливості.

Надалі важливо також визначити місію підприємства: «ТОВ «АБМ Рециклінг» орієнтоване на швидку та безпечну утилізацію

відпрацьованої побутової техніки та офісного обладнання. Ми завжди орієнтовані на задоволення потреб споживачів, за рахунок використання сучасних технологій, спеціальної техніки та матеріалів. Це дозволяє зберегти наше довкілля». На основі визначених візії та місії підприємства доцільно визначити основні цілі і завдання для подальшого розвитку (рис. 2.4).

Рис. 2.4. «Дерево цілей» ТОВ «АБМ Рециклінг»

Джерело: Складено за даними підприємства

Відповідно до рис. 2.4, основними цілями подальшої діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» визначено формування зовнішніх та внутрішніх

конкурентних переваг. При цьому зовнішні конкурентні переваги планується формувати на основі активної маркетингової діяльності та розширенні ринків збуту (надання послуг). Внутрішні конкурентні переваги будуть сформовані за рахунок вдосконалення кадрової політики та оновлення основних засобів.

Формування маркетингової політики та активізація підприємства на ринку потребує додаткових витрат. Проте, за умови використання дієвих маркетингових інструментів обсяги послуг, які надаватиме підприємство зростуть за рахунок збільшення кількості споживачів та розширенню ринків збуту. Тож, на нашу думку, впровадження маркетингової складової у діяльність ТОВ «АБМ Рециклінг» є першочерговим завданням.

Відповідальним за розробку та впровадження маркетингових заходів на ТОВ «АБМ Рециклінг» буде відділ торгівлі та маркетингу. Їх завданням провести таку маркетингову кампанію, після якої ТОВ «АБМ Рециклінг» буде впізнаваним у Житомирській, Вінницькій та Київській областях. Якщо потенційний споживач буде поінформованим про особливості діяльності підприємства та з послугами, які воно надає, то буде більше шансів, що він звернеться за потреби саме до ТОВ «АБМ Рециклінг». Одним з основних способів налагодження комунікації з потенційними споживачами є реклама в мережі Інтернет та використання інструментів Social Media Marketing (SMM).

Для забезпечення ефективної рекламної діяльності в соціальних мережах важливо розробити детально продуманий контент-план, визначити особливості потенційного споживача, на якого буде орієнтована реклама, забезпечити фото та відео матеріали для наповнення сторінок в соціальних мережах. На сьогодні це один з найбільш сучасних підходів до маркетингової діяльності, проте потребує значних витрат (табл. 2.13).

Для забезпечення активного розвитку підприємства рекламу в Інтернет та сторінки в соціальних мережах потрібно буде наповнювати постійно якісним та цікавим для споживача контентом, щоб збільшити зацікавленість у придбанні саме цих послуг. Тож для ТОВ «АБМ Рециклінг» доцільним буде забезпечити навчання

на курсах SMM для одного зі співробітників відділу торгівлі та маркетингу (маркетолога), з подальшим забезпеченням виконання наступних функцій [47]:

- аналіз ринку та потенційних конкурентів;
- розробка рекламних матеріалів спільно з фахівцями;
- визначення цільового сегменту ринку;
- формування бюджету на цільову рекламу;
- запуск реклами в соціальних мережах;
- ведення соціальних мереж;
- модерація коментарів;
- аналіз аналітики та ведення статистики щодо ефективності реклами;
- регулярне складання звітів та їх представлення керівництву.

Таблиця 2.13

Витрати на маркетингові заходи

№	Назва статті витрат	Сума, грн
1	Проходження курсів з Social Media Marketing (SMM) одним з працівників відділу торгівлі та маркетингу	3 200,00
2	Зйомка відео для запуску реклами (до 1 хв)	2 900,00
3	Фотосесія для формування контенту	2 000,00
4	Запуск реклами (на 3 міс.)	54 000,00
Разом		62 100,00

Джерело: Складено за даними підприємства

Оскільки споживачами підприємства є як юридичні, так і фізичні особи, то запуск реклами буде доцільним у таких соціальних мережах, як: Instagram, Facebook, YouTube та TikTok. Для всіх цих мереж також необхідно постійно насичувати контент для того, щоб звертати на себе увагу споживачів. Для цього необхідно проводити регулярні фото та відео зйомки, щоб мати якісний матеріал.

Запроваджений сучасний досвід у маркетингову діяльність підприємства дозволить залучити більше споживачів, які зацікавлені в екологічній утилізації побутових приладів та офісної техніки. За рахунок додатково отриманих фінансових ресурсів на ТОВ «АБМ Рециклінг» з'явиться можливість забезпечити зміни в мотиваційних заходах та підвищення кваліфікації персоналу. Адже наразі

керівництво підприємства не здатне забезпечити персоналу гідний рівень оплати праці через високу збитковість та неефективну роботу системи управління.

Мотивація працівників – найефективніший спосіб підвищення продуктивності праці персоналу підприємства. При цьому керівництво може використовувати як матеріальні так і нематеріальні підходи до мотивації. Серед матеріальних найпоширенішим є виплата додаткових премій за виконану роботу. На нашу думку доцільно буде ввести додаткову премію для кожного торгового агента за нового залученого споживача у вигляді відсотка від вартості послуги, що буде надаватися. Таким чином кожен торговий агент буде зацікавлений у залученні більшої кількості споживачів.

Окрім того зменшити опір змінам та покращити соціально-психологічний клімат в колективі дозволить проведення спільного дозвілля. Такі заходи позитивно впливають на персонал підприємства та дозволяють створити злагоджений колектив, ефективність роботи якого буде вищою. До таких заходів можна віднести святкування великих свят в кафе чи ресторанах, участь у спортивних змаганнях, відвідування боулінгу, басейну або інші види активного відпочинку, проведення пікніків тощо.

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну частина працівників стали на захист країни та входять зараз до лав сил оборони, у деяких співробітників є близькі або рідні, які беруть безпосередню участь в бойових діях. Тому для більшості працівників підприємства важливою буде активна волонтерська діяльність підприємства. Тож ТОВ «АБМ Рециклінг» важливо забезпечити активну волонтерську позицію, відправляючи на фронт за можливості необхідну техніку або продукти та підтримуючи родини військових.

Наступним важливим кроком для стабілізації економічної ситуації на підприємстві є забезпечення його діяльності кваліфікованими кадрами. Оскільки, через процеси вимушеної міграції та мобілізації можливість забезпечити діяльність працівниками з високою кваліфікацією та значним досвідом роботи зменшилась, то доцільним стає забезпечити різного роду навчання для осіб, які вже працюють

на ТОВ «АБМ Рециклінг» за їх бажанням та відповідно до потреб підприємства. Витрати на запропоновані заходи визначені у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Витрати на управління персоналом та мотивацію працівників

№	Назва статті витрат	Сума, грн
1	Преміювання торгових агентів	300 000,00
2	Організація спільного дозвілля та відпочинку	200 000,00
3	Волонтерська діяльність	200 000,00
4	Навчання персоналу	50 000,00
Разом		750 000,00

Джерело: Складено за даними підприємства

Запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність роботи працівників, залучити більше споживачів та покращити якість послуг. Це, в свою чергу, призведе до зростання обсягів господарської діяльності, і, як наслідок, ефективність роботи підприємства зросте. Можливо, навіть ТОВ «АБМ Рециклінг» вже не буде отримувати збитки, а рівень його витрат та доходів можливо буде вирівняти. За таких умов стане можливим впровадження певних інвестиційних проєктів у діяльність ТОВ «АБМ Рециклінг». Очевидно, що на такому етапі ведення господарської діяльності підприємство ще не матиме змоги власними силами реалізовувати масштабні проєкти та оновлювати основні засоби, але стане можливим залучення зовнішніх інвесторів. Адже наразі дуже низька ймовірність, що інвестори будуть вкладати ресурси в абсолютно збиткове підприємство.

Отже, для підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів на ТОВ «АБМ Рециклінг» важливо оновити автопарк, адже для безпечної утилізації побутової техніки та офісного обладнання необхідно забезпечити також процес її транспортування до заводів з переробки відходів. В загальному на оновлення такої техніки необхідно залучити інвестиційних ресурсів або кредитів банків у розмірі 2500 тис. грн. Детальніше всі витрати, які передбачені в запропонованих вище заходах наведені в табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Витрати на запропоновані заходи

№	Назва статті витрат	Сума, тис. грн
1	Маркетингові витрати	62,10
2	Витрати на управління персоналом та мотивацію	750,00
3	Оновлення основних засобів	2 500,00
Разом		3 312,10

Джерело: Складено за даними підприємства

Отже, загальний бюджет запропонованих засобів становить 3 312,10 тис. грн. Проте, витрати будуть здійснюватися поступово, з тенденцією до зростання їх суми. Спершу фінансові вкладення будуть орієнтовані на збільшення обсягів виробництва та розширення ринків збуту. При цьому прогнозується зростання чистого доходу на 20-25% за умови залучення нових споживачів та ефективної реклами в мережі. Наступним етапом є підвищення продуктивності праці за рахунок додаткової мотивації та підвищення кваліфікації персоналу підприємства. При успішному впровадженні таких методів планується зростання доходу ще на 12-15%. Лише забезпечивши достатній рівень зростання реалізації послуг та збільшивши доходи підприємства стає можливим оновити основні засоби підприємства. Адже, основними ресурсами, за рахунок яких можливо буде оновити автопарк підприємства буде банківський кредит, який можливо буде отримати тільки за умови стабільного розвитку підприємства.

Висновки до розділу 2

Товариство з обмеженою відповідальністю «АБМ Рециклінг» має лінійно-функціональну систему управління. Проте, управлінська діяльність керівництва підприємства протягом останніх років була не ефективною, що призвело до значних кризових явищ в господарській діяльності. ТОВ «АБМ Рециклінг» функціонує на ринку з 2015 року. Основним видом його діяльності є утилізація побутової та офісної техніки. Підприємство обслуговує споживачів в Житомирській, Вінницькій та Київській областях.

Фінансово-економічний аналіз ТОВ «АБМ Рециклінг» показав, що підприємство має низьку ефективність господарської діяльності. Підприємство є збитковим, при чому рівень збитковості в динаміці лише зростає. Також ТОВ «АБМ Рециклінг» характеризується низькою ліквідністю, фінансовою стійкістю та платоспроможністю. У 2022 році одним з власників підприємства було вилучено свою частку з власного капіталу, що призвело до значного зменшення оборотних та необоротних активів та зростання зобов'язань.

Матеріальне забезпечення підприємства знаходиться на недостатньому рівні. На ТОВ «АБМ Рециклінг» відсутній раціональний підхід до планування необхідного рівня запасів. Основні засоби підприємства застаріли та потребують термінового оновлення. Тривалий час матеріальні ресурси підприємства використовувалися не ефективно, адже після вилучення значної частини з них, продуктивність підприємства не зазнала критичних змін.

Оскільки ТОВ «АБМ Рециклінг» знаходиться в складному кризовому стані, то важливо знайти ресурси для оновлення основних засобів як одного з основних матеріальних ресурсів. Тому було розроблено механізм підвищення обсягів реалізації та розширення ринків збуту за рахунок використання сучасних маркетингових інструментів. Наступним кроком стане підвищення продуктивності праці персоналу підприємства, і лише після цього стане цілком можливим залучення фінансів із зовнішніх джерел для оновлення автопарку підприємства.

ВИСНОВКИ

Узагальнення теоретичних основ та дослідження особливостей формування та використання матеріальних ресурсів та підприємстві надало можливість зробити наступні висновки:

1. Матеріальні ресурси – це основні та оборотні засоби виробництва, що беруть участь у процесі виробництва. Відповідно до наведеної трактовки, до матеріальних ресурсів належать: будинки, споруди, техніку, паливно-мастильні матеріали, усі необхідні матеріали для забезпечення безперебійного виробництва, всі необхідні матеріали для забезпечення безпечних матеріальних умов праці тощо. В загальному, при більш детальному аналізі терміну «матеріальні ресурси підприємства», можна зробити висновки, що це дуже складна категорія, адже до її складу входить велика кількість аналітичних об'єктів, кожен з яких потребує окремого підходу та уваги.

2. Для забезпечення постійного та безперебійного процесу виробництва на підприємстві важливою стає організація матеріально-технічного забезпечення (тобто забезпечення виробництва необхідними сировиною та матеріалами). Основне завдання ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства визначається багаторазовим розміщенням на складах і використанням у виробничому процесі заданих обсягів матеріальних ресурсів.

3. На сучасному етапі проведення економічних досліджень, серед більшості підходів до проведення оцінки ефективності управління матеріальними ресурсами підприємства найпоширеніше – це використання системи економічних показників. Такі показники дозволяють отримати повну, релевантну кількісну і якісну інформацію про матеріальні ресурси та ефективність їх використання. З метою проведення оцінки матеріальних ресурсів підприємства виділяють показники ефективності використання та ефективності відтворення матеріальних ресурсів. Такі показники значною мірою доповнюють показники ліквідності та фінансової стійкості підприємства, дозволяють більш детально охарактеризувати поточний

стан господарської діяльності та визначити взаємодію між різними видами ресурсів та міжресурсні співвідношення.

4. Система управління матеріальними ресурсами будь-якого вітчизняного підприємства не здатна функціонувати без належного нормативно-правового регулювання та належної інформаційної бази. На законодавчому рівні протягом років незалежності було розроблено та прийнято велику кількість нормативно-правових актів, які регламентують діяльність підприємства щодо управління матеріальними ресурсами. До таких нормативно-правових документів належать: Конституція України, Податковий кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», П(С)БО №7, П(С)БО №9, П(С)БО №10, П(С)БО №16 тощо.

5. Дослідження організаційно-управлінської характеристики Товариства з обмеженою відповідальністю «АБМ Рециклінг» показало, що підприємство функціонує на ринку Житомирської, Київської та Вінницької областей вже доволі тривалий час (з 2015 року), проте не займає на ринку лідируючих позицій. Підприємство займається утилізацією відходів побутової та офісної техніки у фізичних та юридичних осіб, а основні його конкуренти знаходяться в Київському регіоні. Проте неефективна управлінська діяльність керівництва призвела до тривалих кризових явищ в розвитку ТОВ «АБМ Рециклінг».

6. Фінансово-економічний аналіз підприємства показав низьку результативність господарської діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг». Підприємство має зростаючу збитковість протягом останніх років, а його платоспроможність та ліквідність стрімко знижуються. Вилучення власниками частини своїх внесків у 2022 році призвело до погіршення економічного стану підприємства та скорочення його власних ресурсів. Проте дані процеси на вплинули значною мірою на ефективність роботи підприємства, тож можна зробити висновок про нераціональне використання більшості ресурсів.

7. Матеріальні ресурси ТОВ «АБМ Рециклінг» представлені оборотними та необоротними активами. Для визначення ефективності їх використання було розраховано ряд показників, які дозволяють комплексно оцінити особливості

системи управління матеріальними ресурсами. Тож на ТОВ «АБМ Рециклінг» було відмічено значну застарілість основної техніки, яка використовується для забезпечення безпечного та екологічного транспортування побутової та офісної техніки до заводу для утилізації. Загалом основні засоби підприємства використовуються не ефективно, часто спостерігаються простой. Щодо оборотних активів і запасів, то їх аналіз теж показав низьку ефективність їх використання. На ТОВ «АБМ Рециклінг» відсутній єдиний підхід до раціонального планування та використання оборотних матеріальних ресурсів (у вигляді запасів, сировини та комплектуючих).

8. Для забезпечення ефективного використання матеріальних ресурсів дуже важливо визначити напрям подальшого розвитку ТОВ «АБМ Рециклінг» та джерела фінансування запропонованих заходів. Оскільки підприємство вже тривалий час збиткове, то власних ресурсів для забезпечення реалізації різного роду проєктів у нього немає. Саме тому для досягнення підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів було запропоновано використати комплексний підхід до діяльності ТОВ «АБМ Рециклінг» та розроблено стратегію подальшого розвитку з формуванням візії, мети, цілей та завдань. Відповідно до визначеного вектору розвитку підприємства було визначено шляхи розширення ринку збуту та збільшення кількості споживачів з використанням сучасних маркетингових інструментів, зокрема SMM. Такі заходи забезпечать зростання обсягу послуг, які надає підприємство, тож і розмір його доходів збільшиться. Наступним кроком буде підвищення продуктивності праці персоналу підприємства, що дозволить підвищити якість послуг і також забезпечить зростання доходу. За умов успішного зростання доходів та розширення ринкової ніші у підприємства з'явиться можливість залучити зовнішніх інвесторів для фінансування проєкту з оновлення автопарку, адже основні засоби ТОВ «АБМ Рециклінг» зношені та потребують заміни. А використання нових авто для транспортування відходів дозволить зменшити вплив на навколишнє середовище, скоротити витрати часу, запчастин та пального, отже підвищить ефективність використання матеріальних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрієва Г.І. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. К.: Знання. 2008. 263с.
2. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. Львів : Світ. 1995. 293с.
3. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. Житомир : ЖІТІ. 2002. 592 с.
4. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. К. : ЦУЛ. 2003. 504с.
5. Ващенко О.П. Сутність та класифікація ресурсів підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. №2. URL: <https://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2157>
6. Велика Я., Якубенко Ю.Л. Нормативно-правове регулювання обліку надходження і вибуття основних засобів на підприємстві. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/4555/1/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf>
7. Величко В.В. Економіка підприємства : навч. посіб. Харків. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. 2010. 169с.
8. Величко В.В. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка підприємства» (для студентів всіх форм навчання спеціальності 051 – Економіка). Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. 2018. 184 с.
9. Гулевич О.Ю., Тарасенко А.Г. Матеріальні ресурси. Енциклопедія Сучасної України. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. 2018. URL: <https://esu.com.ua/article-66969>
10. Господарський кодекс України : Закон від 16.01.2003 р. № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
11. Дерій В.А. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю витрат та доходів підприємства. Міжнародний збірник наукових праць. 2010. №2(17). С.77-83.

12. Дунда С.П. Сутність матеріальних ресурсів та їх класифікація URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e1998696-0e6e-45c8-be41-7b5eaf5d9e0d/content>
13. Економічний аналіз: навч. посібник. / М.Г. Чумаченко та ін. Вид. 2-ге перероб. і доп. К.: КНЕУ. 2003. 556с.
14. Кіндрацька Г. Економічний аналіз. Львів : Магнолія плюс. 2006. 426с.
15. Колмакова О.М., Брюховецька Т.В. Фактори, що впливають на ефективність використання матеріальних ресурсів на підприємстві та шляхи її підвищення. Молодий вчений. 2018. №5.1 (57.1). С. 42-46.
16. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
17. Костюк В.О. Методика розрахунку впливу матеріальних ресурсів і ефективності їх використання на прибуток підприємства. Комунальне господарство міст. 2019. № 148. том 2. С.43-46.
18. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. Київ. Центр навчальної літератури. 2005. 352с.
19. Крохмаль С.С. Оцінка показників ефективності управління матеріальними ресурсами на багатомісному машинобудівному підприємстві. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. №4. Т.1. С.47-53.
20. Крохмаль С.С. Управління матеріальними ресурсами на промисловому підприємстві. БізнесІнформ. 2012. №10. С.109-113.
21. Крушельницька О.В. Управління матеріальними ресурсами : навч. посіб. К. : Кондор. 2003. 162с.
22. Кулакова С.Ю., Кордубан А.С. Теоретичні основи відтворення основних фондів підприємства в сучасних умовах. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/2169/1/Statyya_red.pdf
23. Лола Ю.Ю. Інтегральна система управління матеріальними ресурсами підприємства на основі логістики та реінжинірингу. Наукові праці. №86. Т.99. С.79-84.

24. Малахов В.А. Змістовність поняття апарату з питань визначення руху матеріальних ресурсів виробничого підприємства. Механізм регулювання економіки. 2009. С.40-42.

25. Матеріально-технічні ресурси. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Матеріально-технічні_ресурси

26. Мельник Н., Любезна І. Матеріальні ресурси в системі управління підприємством. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. 2006. №11. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/15873>

27. Михайлюк М.О. Систематизація методичних підходів до оцінювання матеріальних ресурсів на промислових підприємствах. Ефективна економіка. 2017. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5499>

28. Мних Є.В. Економічний аналіз на промисловому підприємстві. Львів : Світ. 2000. 208с.

29. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Т.1. Львів: Світ. 2005. 616с.

30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Мінін України від 07.02.2013 р. №73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» : Наказ Мінін України від 29.11.1999 р. №290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Мінін України від 31.12.1999 р. №318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Мінін України від 27.04.2000 р. №92 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Мінін України від 20.10.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

35. Осовська Г.В., Косовський О.А. Менеджмент організацій: навч. посіб. К. : Кондор. 2005. 860с.
36. Офіційний сайт ТОВ «АБМ Рециклінг» URL: <https://abmrecycling.com.ua/>
37. Підгрупи основних засобів: визначаємо інвентарний номер. Бухгалтерія: бюджет. 2020. №11. С.29
38. Податковий кодекс України : Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
39. Покропивний С.Ф. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність. К. : КНЕУ. 2014. 325с.
40. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Положення Мінфін України від 02.09.2014 №879 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
41. Порядок визначення розмірів збитку від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 №116 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text>
42. Приймачок О.М. Деякі аспекти управління виробничими запасами. Економіка: проблеми теорії та практики. 2014. №1. С.856-862.
43. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
44. Прохорова В.В., Чумак Л.Ф., Лавро С.М. Актуальні тенденції управління матеріальними ресурсами підприємства. БізнесІнформ. 2017. №2. С.210-214.
45. Ревенко Н.Г., Ломоносова О.Е. Вартісне нормування витрат матеріальних ресурсів підприємства як чинник підвищення ефективності їх діяльності. Ефективна економіка. 2020. №2 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7685>

46. Рибачук Н.В., Журко Т.О. Управління матеріальними ресурсами підприємства. Агросвіт. 2014. №14. С.58-63.
47. Старожукова Н. Хто такий SMM-менеджер і чим він насправді займається. URL: <https://seomadeplace.com/uk/seomadeplace-blog/smm-uk/khto-takyy-ssm-meneger>
48. Степаненко Т.О. Інтегроване управління матеріальними ресурсами промислового підприємства. Стратегія економічного розвитку України. 2014. №35. С.132-140.
49. Степаненко Т.О. Методичні рекомендації з управління матеріальними ресурсами промислового підприємства. Економіка та держава. 2015. №10. С.114-119.
50. Стефанишин Л.С. Методичні аспекти оцінки руху матеріальних ресурсів в управлінському циклі підприємства. Інноваційна економіка. 2014. №6(55). С.232-237.
51. Талах Т.А., Талах В.І. Особливості багатофакторного аналізу матеріальних ресурсів підприємства. Економічний форум. 2019. №1. С.124-132.
52. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. К. : Каравела. 2005. 312с.
53. Федірець О.В., Даценко О.В., Кекало Є.О. Стратегічні аспекти управління матеріально-технічними ресурсами підприємства. Економічний простір. 2021. №166. С.69-73.
54. Харченко Ю.А. Управління запасами матеріальних ресурсів на виробничих підприємствах. Економіка і регіони. 2011. №2(29). С.194-199.
55. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навч. посіб. К. : ЦУЛ. 2002. 656с.
56. Цал-Цалко Ю.С., Мороз Ю.Ю., Суліменко Л.А. Фінансовий аналіз. Житомир : ЖОО ГО «Спілка економістів України». 2012. 609с.
57. Чернелевський Л.М., Слободян Н.Г., Михайленко О.В. Аналіз діяльності підприємств та банківських установ: економічний, фінансово-інвестиційний, стратегічний: підручник. К.: «Хай-Тек Прес». 2009. 640с.

58. Шаповалова Н.П., Ніценко В.С., Фоменко А.О. Шляхи підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів на ПАТ «Карлсберг Україна». Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 2017. С.109-120. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b091c914-188e-4494-bc08-ed42a4982584/content>
59. Шевців Л.Ю. Управлінський облік : опорний конспект. Львів. Львівський національний університет ім. Івана Франка. 2014. 92с.
60. Шендригоренко М.Т. Виробничі запаси: нормативно-правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. №36. С.182-187.
61. Штимер Л.Т. Теоретичні аспекти економічної сутності категорії «потенціал матеріальних ресурсів підприємства». Економічні науки. 2011. №8(29). С.516-522.
62. Штимер Л.Т. Теоретичні основи методичних підходів до оцінки потенціалу матеріальних ресурсів підприємства в ході формування стратегічних переваг. Економічні науки. 2010. №7(25). Ч.3. С.540-547.
63. Щербина В.С. Господарське право: підручник. Київ. Юрінком Інтер. 2013. 640с.

Додатки

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Підприємство ТОВ «АБМ Рециклінг»
Територія _____
Організаційно-правова форма господарювання _____
Вид економічної діяльності _____
Середня кількість працівників¹ _____
Адреса, телефон _____
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

КОДИ		
		01

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.**

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	183,0	183,0
накопичена амортизація	1002	()	110,0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5904,0	3810,0
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011	14237,0	15844,0
знос	1012	(9503,0)	(10231,0)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	10821,0	9496,0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1466	1382
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6624,0	19022,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	680,0	26,0
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	139,0	3496,0

Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	28,0	21,0
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	50,0	3,0
Усього за розділом II	1195	8987,0	23950,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	19808,0	33446,0
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2597,0	2597,0
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	131,0	131,0
Резервний капітал	1415	837,0	837,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	8622,0	6453,0
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	12187,0	10018,0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		1228,0
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		1228,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	906,0	8668,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	4746,0	12077,0
розрахунками з бюджетом	1620	197,0	340,0
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	244,0	55,0
розрахунками з оплати праці	1630	677,0	619,0
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	851,0	441,0
Усього за розділом III	1695	7621,0	22200,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	19808,0	33446,0

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Підприємство ТОВ «АБМ Рециклінг»
Територія _____
Організаційно-правова форма господарювання _____
Вид економічної діяльності _____
Середня кількість працівників¹ _____
Адреса, телефон _____
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

КОДИ		
		01

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	183,0	183,0
накопичена амортизація	1002	(110,0)	(167,0)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3810,0	3981,0
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011	15844,0	248,0
знос	1012	(10231,0)	(234,0)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	9496,0	4011,0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1382	48
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	19022,0	1719,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	26,0	57,0
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3496,0	3232,0

Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	21,0	
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	3,0	124,0
Усього за розділом II	1195	23950,0	5180,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	33446,00	9191,0
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2597,0	2597,0
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	131,0	131,0
Резервний капітал	1415	837,0	837,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6453,0	420,0
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	10018,0	3985,0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1228,0	655,0
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	1228,0	655,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	8668,0	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	12077,0	
розрахунками з бюджетом	1620	340,0	8,0
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	55,0	1,0
розрахунками з оплати праці	1630	619,0	2,0
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	441,0	324,0
Усього за розділом III	1695	22200,0	4551,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	33446,0	9191,0

Керівник

Головний бухгалтер

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку
1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Підприємство ТОВ «АБМ Рециклінг»
Територія _____
Організаційно-правова форма господарювання _____
Вид економічної діяльності _____
Середня кількість працівників¹ _____
Адреса, телефон _____
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

КОДИ		
		01

Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	183,0	
накопичена амортизація	1002	(167,0)	()
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3981,0	213,0
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011	248,0	182,0
знос	1012	(234,0)	(37,0)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	4011,0	360,0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	48,0	890,0
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1719,0	2006,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135	57,0	269,0
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3232,0	3635,0

Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		54,0
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	124,0	389,0
Усього за розділом II	1195	5180,0	1243,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	9191,0	7603,0
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2597,0	100,0
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410	131,0	
Резервний капітал	1415	837,0	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	420,0	(12981,0)
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495	3985,0	(12881,0)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	655,0	7021,0
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	655,0	7021,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		10253,0
розрахунками з бюджетом	1620	8,0	377,0
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630	2,0	896,0
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	324,0	1785,0
Усього за розділом III	1695	4551,0	13463,0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	9191,0	7603,0

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство _____ ТОВ «АБМ Рециклінг» _____
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
		01

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за _____ рік _____ 2021 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період поперед нього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	82 656	53 622
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(77 538)	(47 915)
Валовий:			
прибуток	2090	5 118	5 707
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	5 389	7 918
Адміністративні витрати	2130	(2 653)	(1 888)
Витрати на збут	2150	(3 483)	(2 674)
Інші операційні витрати	2180	(5 591)	(8 125)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			938
прибуток	2190		
збиток	2195	(1 220)	
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	3 565	149
Фінансові витрати	2250	(396)	(478)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(3 626)	(221)
Фінансовий результат до оподаткування:			388
прибуток	2290		
збиток	2295	(1 677)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	492	270
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			118
прибуток	2350		
збиток	2355	(2 169)	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднь ого року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	68 302	43 988
Витрати на оплату праці	2505	4 935	4 141
Відрахування на соціальні заходи	2510	11 791	1 455
Амортизація	2515	1 008	830
Інші операційні витрати	2520	3 668	2 163
Разом	2550	79 704	52 477

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство ТОВ «АБМ Рециклінг»
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
		01

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за _____ рік _____ 2022 р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період поперед нього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	27383	82 656
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(26939)	(77 538)
Валовий:			
прибуток	2090	444	5 118
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120	10108	5 389
Адміністративні витрати	2130	(1238)	(2 653)
Витрати на збут	2150	(2022)	(3 483)
Інші операційні витрати	2180	(10830)	(5 591)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190		
збиток	2195	(3538)	(1 220)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	4172	3 565
Фінансові витрати	2250	(138)	(396)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(6416)	(3 626)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		
збиток	2295	(5920)	(1 677)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	113	492
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		
збиток	2355	(6033)	(2 169)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	27015	68 302
Витрати на оплату праці	2505	1567	4 935
Відрахування на соціальні заходи	2510	574	11 791
Амортизація	2515	381	1 008
Інші операційні витрати	2520	2163	3 668
Разом	2550	31700	79 704

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство ТОВ «АБМ Рециклінг»
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
		01

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за рік **2023** р.

Форма № 2 Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період поперед нього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	74800	27383
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(75797)	(26939)
Валовий:			
прибуток	2090		444
збиток	2095	(997)	
Інші операційні доходи	2120	14034	10108
Адміністративні витрати	2130	(2201)	(1238)
Витрати на збут	2150	(3816)	(2022)
Інші операційні витрати	2180	(15163)	(10830)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190		
збиток	2195	(8143)	(3538)
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	306	4172
Фінансові витрати	2250		(138)
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	(441)	(6416)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		
збиток	2295	(8278)	(5920)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	157	113
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		
збиток	2355	(8278)	(6033)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	73713	27015
Витрати на оплату праці	2505	5778	1567
Відрахування на соціальні заходи	2510	2122	574
Амортизація	2515	68	381
Інші операційні витрати	2520		2163
Разом	2550	81681	31700

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер